

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१२

- Page 1 of 5

- ७) आधुनिक उत्पादन खर्च सिद्धांतानुसार सरासरी खर्च वक्र ——— आकाराचा असतो.
अ) यु ब) एन
क) सी ड) एल

८) सामान्यांकडून विशिष्टाकडे जाणारी आकलन प्रक्रिया ——— म्हणून ओळखली जाते.
अ) निगमन ब) विगमन
क) विकास ड) प्रारूप

९) जेव्हा समवर्ती वक्र आणि ——— एकमेकांना स्पर्श करतात तेव्हा उपभोक्त्याचा समतोल साध्य होतो.
अ) किंमत रेषा ब) उत्पन्न रेषा
क) खर्च रेषा ड) अंदाजपत्रक रेषा

१०) प्रमाणातील बचतीचे मापन ——— बचतीनुसार करता येते.
अ) अंतर्गत व बाह्य ब) बाह्य
क) अंतर्गत ड) आंतरराष्ट्रीय

११) “द थेरी ऑफ मोनोपोलिस्टिक कॉम्पिटिशन” हे पुस्तक प्रसिद्ध केले.
अ) जॉन रॉबिन्सन ब) चिप्से
क) बेनहॅम ड) चेंबरलीन

१२) बिगर किंमतीची स्पर्धा ——— बाजाराचे लक्षण होय.
अ) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) पूर्णस्पर्धा ड) द्वयाधिकारी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) बाह्य बचती कोणत्या?
- ब) साधनांची दुर्मिळता म्हणजे काय?
- क) अल्पाधिकार म्हणजे काय?
- ड) उपयोगीतेचे अंकदर्शीमापन म्हणजे काय?
- इ) द्विपक्षीय मक्तेदारी म्हणजे काय?
- ई) पर्यायता परिणामाची व्याख्या लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) कॉब डग्लसचे उत्पादन फलन
ब) विगमन पद्धतीचे गुणदोष
क) मूल्य भेद
ड) समउत्पादनवक्र

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) उत्पादन खर्चाचे परंपरागत व आधुनिक सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) पूर्ण स्पर्धेतील किंमत आणि उत्पादन निश्चिती स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- अभिव्यक्त पसंती सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Micro Economic Analysis (230107101)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Joseph Bertrand assume _____ cost of production in his model.
 - a) Zero
 - b) Infinite
 - c) Stable
 - d) Rising
- 2) Indifference curve analysis is based on _____ approach.
 - a) Cardinal
 - b) Ordinal
 - c) Production
 - d) Value of Money
- 3) Revealed Preference Theory of Demand is put forth by _____.
 - a) Robinson
 - b) Dr. Marshal
 - c) Samuelsson
 - d) None of These
- 4) _____ put the approaches to equilibrium.
 - a) Chamberlin
 - b) Euler
 - c) Cobb-Douglas
 - d) Hicks
- 5) Price discrimination is the feather of _____ market.
 - a) Monopoly
 - b) Monopolist Competition
 - c) Oligopoly
 - d) Perfect Competition
- 6) Normative Economic Deals with _____.
 - a) Ethical Value
 - b) Non-Ethical Values
 - c) Assumption
 - d) None of these
- 7) According to modern theory of cost the average cost curve is shaped _____.
 - a) U
 - b) N
 - c) C
 - d) L
- 8) The reasoning process from the general to the particular is known as _____.
 - a) Deduction
 - b) Induction
 - c) Development
 - d) Model

- 9) Consumer is in equilibrium when indifference curve and _____ tangent each other.
a) Price Line	b) Income Line
c) Expenditure Line	d) Budget Line
- 10) Economics of scale can be measured with _____ economics.
a) Internal and External	b) External
c) Internal	d) International
- 11) "The Theory Monopolistic Competition" book is published by _____.
a) John Robinson	b) Lapse
c) Benham	d) Chamberlin
- 12) Non price competition is the feature of market.
a) Monopolist Competition	b) Monopoly
c) Perfect Competition	d) Duopoly

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**12**

- What are External Economies?
- What is Scarcity of Resources?
- What is Oligopoly?
- What is Cardinal Measurement of Utility?
- What is Bilateral Monopoly?
- Define Substitution Effect.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- Cob-Douglas Production Function
- Merits and Demerits of Inductive Method
- Price Discrimination
- Iso-Quants Curve

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**12**

- Explain the traditional and modern theories of Cost.

OR

- Explain price and output determination under perfect competitions.

Q.5 Answer the following question in detail.**12**

Explain the revealed Preference Theory.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५

Economics of Growth and Development (230107102)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१०-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) अविकसित देशांचे — हे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) कमी दरडोई उत्पन्न ब) आर्थिक विषमता
 क) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र ड) यापैकी सर्व
- २) श्रमाचा अतिरिक्त पुरवठा — क्षेत्रात असतो.
 अ) सेवा ब) उद्योग
 क) शेती ड) सार्वजनिक
- ३) — प्रारूपांमध्ये Gw आणि Gn ही कल्पना मांडली.
 अ) हेरॉड-डोमर ब) सोलो
 क) हिक्स ड) A. K. प्रतिमान
- ४) उझावा वृद्धी प्रतिमान — वृद्धी प्रतिमान म्हणून ओळखावे.
 अ) द्वि-क्षेत्री ब) त्रिक्षेत्री
 क) बहुक्षेत्री ड) वरील पैकी नाही
- ५) प्रबळ चालना सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) कार्लमार्क्स ब) ऑर्थर लेविस
 क) रोडान ड) जॉन केन्स
- ६) पहिला मानव विकास अहवाल — साली प्रकाशित झाला.
 अ) १९९१ ब) १९९०
 क) १९९७ ड) १९९८
- ७) 'कृतीतून शिक्षण' ही संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ) सोलो ब) कॅल्डोर
 क) अॅरो ड) पॅसीनेटी

- ८) तांत्रिक प्रगती ——— च्या दरावर अवलंबून असते असे कॅल्डोर गृहीत धरतात.
 अ) बचत
 ब) गुंतवणूक
 क) भांडवल निर्मिती
 ड) वरीलपैकी नाही
- ९) अमर्याद श्रमपुरवठा आणि आर्थिक विकास सिध्दांत ——— यांनी मांडला
 अ) कार्ल मार्क्स
 ब) जॉन केन्स
 क) ऑर्थर लेविस
 ड) वरील पैकी नाही
- १०) शेती व उद्योग हे एकमेकांस ——— आहेत.
 अ) पूरक
 ब) विरोधात्मक
 क) पर्यायी
 ड) वरीलपैकी नाही
- ११) शुम्पीटरच्या मते, आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत ——— ची भूमिका खूप महत्त्वाची असते.
 अ) भूमी
 ब) श्रम
 क) भांडवल
 ड) संयोजक
- १२) समतोलित विकासाचे समर्थन ——— यांनी केले.
 अ) प्रा. नक्स
 ब) प्रा. हर्षमन
 क) प्रा. सिंगर
 ड) प्रा. किंडलबर्जर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) मानव संसाधन म्हणजे काय?
 ब) दारिद्र्याचे दृष्टचक्र म्हणजे काय?
 क) आर्थिक विकासावर परिणाम करणारे विविध घटक लिहा.
 ड) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक सांगा.
 इ) समतोलित विकास म्हणजे काय?
 ई) मानव विकासाचे निकष स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) अनिवार्य किमान प्रयत्न सिध्दांत
 ब) लोकसंख्या आणि पर्यावरण समस्या
 क) आंतरिक विकास
 ड) सुवर्ण युग

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) अविकसित देशांची लक्षणे स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) आर्थिक विकासाचे श्रीमती. जोन रॉबिन्सन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१२

आर्थिक वृद्धीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Economics of Growth and Development (230107102)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) _____ is characteristic of under developed countries.
 - a) Low Per Capita Income
 - b) Economic Disparity
 - c) Vicious Circle of Poverty
 - d) All of these
- 2) The excess supply of labour is in the _____ sector.
 - a) Service
 - b) Industry
 - c) Agriculture
 - d) Public
- 3) Gw and Gn concepts are proposed in _____ theory.
 - a) Herod-Domer
 - b) Solow
 - c) Hicks
 - d) A. K. Model
- 4) Uzawa growth model is know as _____ growth model.
 - a) Two sector
 - b) Three sector
 - c) Multi sector
 - d) None of the above
- 5) 'Big Push' theory is propounded by _____.
 - a) Karl Max
 - b) Arthur Lewis
 - c) Rodan
 - d) John Keynes
- 6) First Human Development Report Published in the year _____.
 - a) 1991
 - b) 1990
 - c) 1997
 - d) 1998
- 7) The concept of 'Learning by doing' is presented by _____.
 - a) Solow
 - b) Kaldor
 - c) Arrow
 - d) Passinetti
- 8) Kaldor assumes that technical progress depends upon the rate of _____.
 - a) Savings
 - b) Investment
 - c) Capital accumulation
 - d) None of the above

- 9) Theory of 'Economic growth & with unlimited supply of labour's is propounded by _____.
a) Karl Marx
b) John Keynes
c) Arthar Lewis
d) None of these
- 10) Agriculture and Industry are _____ to one another.
a) Complementary
b) Contradictory
c) Substitute
d) None of these
- 11) According to Schumpeter in the process of Economic development _____ role is very important.
a) Land
b) Labour
c) Capital
d) Innovation
- 12) Balanced development was advocated by _____.
a) Prof Marks
b) Prof Harshman
c) Prof Singar
d) Prof Kindleberger

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

12

- a) What is Human Recourse Development?
- b) What is Circle of Poverty?
- c) Write the various factors affecting on economic development.
- d) State the differences between economic growth & economic development.
- e) What is Balanced Development?
- f) Explain indicators of human development.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

12

- a) Minimum effort theory
- b) Population & environmental problem
- c) Indigenous Development
- d) Golden age

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a)** Explain the characteristics of under developed country.

OR

- b) Explain the Mrs. Joan Robinsons model of economic development.**

Q.5 Explain the factors affecting on economic growth.

12

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (Economics) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परिक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर- २०२५
Financial Institutions and Markets I (230107103)

वार ,दिनांक : सोमवार ०३-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ : दुपारी ०३:०० ते ५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) अभिरुचीचा शास्त्रीय सिध्दांत ——— यावर अवलंबून आहे.
 अ) ग्राहकांचे बलिदान
 ब) वेळ मालिकेचे प्राधान्य
 क) प्रतिका
 ड) भांडवल आणि पुरवठा करण्याची मागणी
- २) आर्थिक धोरण ——— बँकेद्वारे लागू केले जातो.
 अ) आय. सी. आय. सी. आय ब) एक्सिस
 क) मध्यवर्ती ड) राज्य
- ३) ——— हे वित्तीय विकासाचे निर्देशक आहे.
 अ) उद्योग ब) शेती
 क) बँकींग ड) यापैकी सर्व
- ४) चलन व बँकींग संदर्भात ——— बँक ही सर्वोच्च बँक आहे.
 अ) व्यापारी ब) मध्यवर्ती
 क) राज्य सहकारी ड) यापैकी नाही
- ५) कोअर बँकींगचा ——— बँकींग हा महत्वाचा भाग आहे.
 अ) इंटरनेट ब) बचत
 क) गुंतवणुक ड) यापैकी सर्व
- ६) चलनविषयक धोरणाचे ——— हे उद्दिष्ट आहे.
 अ) आर्थिक विकास ब) किंमत स्थैर्य
 क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

- ७) चलनविषयक धोरणाचे ——— हे साधन आहे.
 अ) रोख राखीव निधी ब) चलनी नोटा
 क) बचत ड) यापैकी सर्व
- ८) हिक्स आणि लर्नर यांनी व्याजाचा ——— सिध्दांत विकसित केला.
 अ) सामान्य संतुलन ब) कर्जाऊ निधी
 क) सनातनी ड) रोखता प्राधान्यता
- ९) केन्सचा व्याजाचा सिध्दांत ——— ला जास्त महत्व देते.
 अ) पैश्यांचा पुरवठा ब) पैशांची मागणी
 क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- १०) दक्षता हेतूसाठी असणारी पैश्यांची मागणी ही ——— वर अवलंबून असते.
 अ) खर्च ब) बचत
 क) नफा ड) उत्पन्न
- ११) बाजारात गुंतवणूकीसाठी वित्तपुरवठा ——— कडून केला जातो.
 अ) वित्त अधिकारी ब) वित्त मंत्री
 क) वित्तिय आयोग ड) वित्तिय संस्था
- १२) सावकार ——— वित्तिय क्षेत्रांतर्गत येतात.
 अ) सरकारी ब) संघटित
 क) असंघटित ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) कोअर बँकींग म्हणजे काय?
 ब) चलन विषयक धोरण म्हणजे काय?
 क) वित्तिय विकास म्हणजे काय?
 ड) व्याजदर म्हणजे काय?
 इ) इंटरनेट बँकेचे फायदे सांगा?
 ई) वित्तिय विकासाचे निर्देशांक सांगा?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) पतनिर्मिती.
 ब) पतनियंत्रणाचा मर्यादा
 क) चलनविषयक साधने
 ड) वित्तिय व्यवस्था आणि आर्थिक विकास.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) व्याजदराचा सनातन वादी सिध्दांत स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) वित्तिय व्यवस्थेची रचना स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Financial Institutions and Markets I (230107103)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

12

- 1) Classical theory of interest is depends on _____.
 a) Sacrifice of consumer
 b) Prefence of time series
 c) Waiting
 d) Demand for capital and supply of capital
- 2) Monetary policy is implemted by _____ Bank.
 a) ICICI
 b) Axis
 c) Central
 d) State
- 3) _____ is the indicator of financial development.
 a) Industry
 b) Agriculture
 c) Banking
 d) All of theses
- 4) _____ bank is the highest authority in currently and banking system.
 a) Traders
 b) Central
 c) State resident
 d) None of these
- 5) _____ banking is the essential part of core banking.
 a) Internet
 b) saving
 c) Investment
 d) All of these
- 6) _____ is the objective of monetary policy.
 a) Economic development
 b) Price stability
 c) A & B
 d) None of these
- 7) _____ is the instrument of monetary policy.
 a) Cash reserve ratio
 b) Currency notes
 c) Saving
 d) All of these
- 8) _____ theory of interest rate is developed by the hicks and Larnar.
 a) General equilibrium
 b) Loanable found
 c) Classical
 d) Liquidity

- 9) Keynesian theory of interest gives more importance to _____.
 a) Supply of money b) Supply of demand
 c) A & B d) None of these
- 10) Demand for money for precautionary more is depends upon _____.
 a) Expenditure b) Saving
 c) Profit d) Income
- 11) _____ provides finance for investment in the market.
 a) Finance officer b) Finance minister
 c) Finance commission d) Financial institutions
- 12) Many lenders come under _____ financial sector.
 a) Government b) Organized
 c) Unorganized d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is core banking?
- b) What is monetary policy?
- c) What is financial development?
- d) What is interest rate?
- e) State merits of internet Banking.
- f) State indicators of financial development.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Credit Creations.
- b) Limitations of credit control
- c) Monetary instruments.
- d) Financial system and economic development

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- a) Explain the classical theory of rate of interest.

OR

- b) Explain the structure of financial system.

Q.5 Broad Question. 12

Explain the Role of Central Bank.

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५

Research Methodology In Economics (230107105)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) प्रश्नावलीतील प्रश्न — असवेत.

अ) सोपे	ब) आकलनीय
क) उत्तर देणे योग्य	ड) वरील सर्व
- २) गृहीतक हे संशोधनातील — मानले जाते.

अ) मार्गदर्शक	ब) दिशाभूल करणारा
क) दुरुस्ती	ड) यापैकी नाही
- ३) विशिष्ट अभ्यासामध्ये — घटकांचा अभ्यास केला जातो.

अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) अनेक
- ४) नमुना — असला पाहिजे.

अ) खूप लहान	ब) खूप मोठा
क) प्रतीनिधीक	ड) यापैकी नाही
- ५) — हे दुय्यम तथ्य संकलनाचे साधन आहे.

अ) निरीक्षण	ब) सार्वजनिक लेखे आणि अहवाल
क) मुलाखती	ड) प्रश्नावली
- ६) उत्तम संशोधन कार्य नेहमी — असते.

अ) मंद	ब) जलद
क) अवास्तव	ड) पद्धतशीर आणि शास्त्रीय
- ७) — हे चांगल्या अहवाल लेखनाचे वैशिष्ट्य आहे.

अ) विचारांची स्पष्टता	ब) गुंतागुंत
क) असंबंधता	ड) यापैकी नाही

- ८) ——— हे गृहीतकांचे उगमस्थान आहे.
अ) संस्कृती ब) शास्त्रीय माहिती
क) सामान्य अनुमान ड) वरील सर्व
- ९) ——— म्हणजे संशोधनाचे पद्धतशीरपणे केलेले नियोजन होय.
अ) गृहीतक ब) मुलाखत
क) विशिष्ट अभ्यास ड) संशोधन आराखडा
- १०) संशोधन ही ——— चालणारी प्रक्रिया आहे.
अ) अल्पकाळ ब) दीर्घकाळ
क) तात्पुरती ड) हंगामी
- ११) ——— हा संशोधनाचा आरंभबिंदू मानला जातो.
अ) उद्दिष्टे ब) समस्या ओळख
क) मुलाखत ड) गृहीतक
- १२) जेव्हा संशोधक इतरांनी गोळा केलेल्या माहिती व आकडेवारी चा वापर करतो तेव्हा त्यास ——— सामग्री असे म्हणतात.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) गृहीतकाचे महत्त्व सांगा.
ब) निरीक्षणाचा अर्थ सांगा.
क) उत्कृष्ट अहवाल लेखनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ड) सर्वेक्षण पद्धत स्पष्ट करा.
इ) संकल्पना म्हणजे काय.
ई) समस्या सूत्रण म्हणजे काय.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे/टिपा लिहा . (कोणतेही दोन)

੧੨

- अ) गृहीतकांचे स्तोत्र स्पष्ट करा.
ब) नमुना पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
क) मुलाखत पद्धत स्पष्ट करा.
ड) प्रकल्प अहवालाची पूर्वतयारी स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्राथमिक व द्वितीय तथ्य संकलनाचे स्तोत्र स्पष्ट करा.

प्र.५ संशोधन आराखडा म्हणजे काय? संशोधन आराखड्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

१२

Research Methodology In Economics (230107105)

Max. Marks: 60

Q.1 Select the correct alternative.

12

- Page 3 of 4

- 10)** Research is process that goes on for _____.
a) Short term b) Long term
c) Temporary d) Seasonable
- 11)** _____ Is the starting point of research.
a) Objective b) Identify the problem
c) Interview d) Hypothesis
- 12)** When the researcher makes use of the information and data collected by other people then it is known as _____ data.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- State the importance of hypothesis.
- State the meaning of observation.
- Explain characteristics of good report writing.
- Explain survey method technique.
- What is concept?
- What is formulation of problem?

Q.3 Write short answer/short notes. (Any Two)

12

- Explain the sources of hypothesis.
- Explain the types of sampling method.
- Explain the interview method.
- Explain preparation of the project report.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

12

- a)** What is research? Explain the characteristics of research.

OR

- b) Explain the sources of primary and secondary data collection.**

Q.5 What is Research design? Explain the importance of Research design.

12

Set	P
-----	---

एम.ए (Economics) (सत्र- I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर- २०२५
Industrial Economics – I (230107106)

कमाल गुणः ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१२

- १) ——— हे औद्योगिक स्थिरीकरण निश्चित करणारे महत्वाचे घटक आहे.
अ) राष्ट्रीय संसाधनाची उपलब्धता
ब) मानवी संसाधनाची उपलब्धता
क) सरकारी धोरण
ड) वरील सर्व
- २) औद्योगिक स्थानिकीकरणाचा सिध्दांत ——— यांनी मांडला.
अ) लॉर्ड केन्स
ब) ऑल्फ्रेड वेबर
क) जे. बी. से
ड) वरील पैकी सर्व
- ३) हॅन्सन यांच्या मते, स्वतंत्रपणे प्रशासित व्यवसाय घटक म्हणजे ——— होय.
अ) संयंत्र
ब) उदयोगसंस्था
क) उदयोगधंदया
ड) वरील पैकी नाही
- ४) खालीलपैकी ——— घटक NEP मध्ये येत नाही.
अ) खाजकीकरण
ब) उदारीकरण
क) जागतिकरण
ड) सामाजिकीकरण
- ५) उदयोग संस्थेचा आकार ठरवणारे घटक.
अ) यंत्रसामुग्रीची रक्कम
ब) कामगारांची संख्या
क) गुंतवणूक
ड) वरील सर्व
- ६) LPG अंतर्गत यापैकी ——— उपाय केले गेले नाही.
अ) निर्गुंतवणूक
ब) अवमूल्यन
क) FDI ला परवानगी देणे
ड) मक्तेदारी व्यापार पध्दती

- ७) उदयोगसंस्थेची मालकी आणि नियंत्रण एकाच ठिकाणी असणे म्हणजे ——— होय.
 अ) सहकारी संघटन ब) एक व्यक्ती संघटन
 क) संयुक्त कंपनी ड) खाजगी उदयोग संस्था
- ८) जेव्हा उत्पादक एखादे ठिकाण असे निवडतात ज्यामुळे त्यांचा उत्पादन खर्च कमी होईल, त्याला ——— म्हणतात.
 अ) पर्यटन स्थळ ब) कार्यालयाचे ठिकाण
 क) बाजारपेठ ड) औद्योगिकरण
- ९) ——— हे मोठ्या उदयोगांचे उदाहरण आहे.
 अ) साखर कारखाना ब) हातमाग
 क) सुक्ष्म ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- १०) प्रादेशिक असमतोल ——— द्वारे कमी करता येईल.
 अ) बहुराष्ट्रीय निगम ब) कुटीर आणि लघु उदयोग
 क) मोठे उदयोग ड) वरील सर्व
- ११) ——— हा उदयोग संस्थेची उत्पादकता ठरवणारा घटक आहे.
 अ) कुशल कामगार ब) अकुशल कामगार
 क) आधुनिक तंत्रज्ञान ड) अ आणि क
- १२) औद्योगिक उत्पादकता वाढविण्यासाठी ——— घटक महत्वाचे आहेत.
 अ) नविन तंत्रज्ञान ब) वित्त
 क) कुशल कामगार ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) औद्योगिक स्थान निश्चित करणारे घटक सांगा.
 ब) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे दोष सांगा.
 क) उदयोग संस्था आणि उदयोगधंदे संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) औद्योगिकीकरण म्हणजे काय?
 इ) लघु उदयोग म्हणजे काय?
 ई) औद्योगिक स्थानिकीकरण म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) उदयोगसंस्थाचा आकार आणि वाढ.
 ब) उदयोग संस्थेची उद्दिष्टे.
 क) लघु उदयोगाच्या समस्या.
 ड) इष्टतम उदयोग संस्था संकल्पना.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) सार्जट फ्लॉरेन्सचा औद्योगिक स्थानांचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकता प्रभावी ठरवणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.५ उदयोगांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Industrial Economics – I (230107106)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) _____ is the important factors of determining industrial location.
 - a) Availability of national resources
 - b) Availability of human
 - c) Government policies
 - d) All of the above
- 2) The theory of industrial localization is propounded by _____.
 - a) Lord Keynes
 - b) Alfered weber
 - c) JB say
 - d) None of the above
- 3) According to Hanson, an independently administrated business unit means _____.
 - a) Plant
 - b) Firm
 - c) Industry
 - d) None of the above
- 4) Which one of the following _____ does not come under NEP.
 - a) Privatization
 - b) Liberalization
 - c) Globalization
 - d) Socialization
- 5) Factors determining the size of firm _____.
 - a) Amount of machinery
 - b) number of worker
 - c) Investment
 - d) all of the above
- 6) Which of these _____ measures were not taken under L.P.G.
 - a) Disinvestment
 - b) Devaluation
 - c) Allowing FDI
 - d) Monopoly trade practices
- 7) The ownership and control of the firm in the same hand means _____.
 - a) Co-operative organization
 - b) Individual proprietorship
 - c) Joint stock company
 - d) Corporate firm

- 8) When manufacturers choose a location that will reduce their production costs, it is called.
a) Tourist place	b) Office place
c) Market place	d) Industrial
- 9) _____ is the example of large – scale Industries.
a) Sugar factory	b) Handloom
c) Tiny	d) None of the above
- 10) The regional imbalance can be reduced by _____.
 a) Multi-national corporation
 b) Cottage and small scale industries
 c) Large scale industries
 d) All of the above
- 11) _____ is the factor determining firm productivity.
 a) Skilled labour
 b) Unskilled labour
 c) Modulization technology
 d) Answer a and c
- 12) _____ factors are important to raise industrial productivity
 a) New technology
 b) Finance
 c) Skilled labour
 d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- State the factors of determining of industrial location.
- State the demerits of multinational companies.
- Explain the concept of firm and industry.
- What is industrialization?
- What is small scale industries.
- What is industrial location?

Q.3 Write short notes. (Any Two)**12**

- Size and growth of a firm.
- Objectives of a firm.
- Problems of small scale industries.
- Concept of optimum firm.

Q.4 Broad Question. (Any One)**12**

- Explain the sergrant Florence theory of industrial location.

OR

- What is industrial productivity? Explain the impact factors determining of industrial productivity.

Q.5 Explain the classification of industries.**12**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

एम.ए (Economics) (सत्र- I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर- २०२५
Indian Economic Policy – I (230107107)

कमाल गुणः ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

੧੨

- १) मानव विकास अहवालामध्ये मानव विकास ही ——— पसंतीच्या विस्तारांची प्रक्रिया आहे अशी व्याख्या करण्यात आली आहे.
अ) व्यक्तिगत ब) सार्वजनिक
क) खाजगी ड) यापैकी सर्व
 - २) २०११ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्येची घनता ——— शहरांमध्ये सर्वाधिक आहे.
अ) पुणे ब) दिल्ली
क) मुंबई ड) कलकत्ता
 - ३) भारताने ——— देशांकडून नियोजनाचे तंत्र स्वीकारले.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) जपान ड) रशिया
 - ४) ——— हे विकासाचे मोजमाप आहेत.
अ) भांडवल निर्मिती वाढविणे ब) मानवी भांडवल सुधारणे
क) वरील दोन्ही ड) कोणतेही नाही
 - ५) ——— हया शहरीकरणाच्या समस्या आहेत.
अ) शहरांतील लोकसंख्येत झपाटयाने वाढ
ब) मोठ्या उपनगरांमध्ये वाढ
क) शहरांतील प्रादेशिक असमतोल
ड) वरील सर्व
 - ६) ——— हा सामाजिक संरचनेचा महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) शिक्षण ब) आरोग्य
क) राहणीमान ड) वरील सर्व

- ७) पहिली पंचवार्षिक योजना ——— केंद्रित होती.
 अ) शेती ब) उद्योग
 क) सेवा ड) यापैकी सर्व

८) अपारंपारिक ऊर्जेच्या स्रोतांमध्ये ——— समावेश होतो.
 अ) सौर ऊर्जा ब) बायोगॅस
 क) पवनऊर्जा ड) वरील सर्व

९) ट्रायसेम (TRYSEM) ही योजना सन ——— मध्ये सुरू करण्यात आली.
 अ) १९७० ब) १९७९
 क) १९८५ ड) २००५

१०) ——— यांच्या अध्यक्षेखली 'राष्ट्रीय नियोजन समितीची स्थापना करण्यात आली.
 अ) पंडित नेहरू ब) सुभाषचंद्र बोस
 क) नरेंद्र मोदी ड) इंदिरा गांधी

११) आर्थिक विकासाची प्रक्रिया ——— कालावधीशी संबंधित आहे.
 अ) दीर्घ ब) अल्प
 क) मध्यम ड) वरीलपैकी नाही

१२) जगात ——— या देशात मानवी विकास निर्देशांक सर्वाधिक आहे.
 अ) फ्रान्स ब) नॉर्वे
 क) अमेरिका ड) चीन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) मृत्युदर म्हणजे काय?
- ब) आर्थिक नियोजन म्हणजे काय?
- क) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय?
- ड) दारिद्र्य म्हणजे काय?
- इ) आर्थिक वृद्धीची व्याख्या लिहा.
- ई) शाश्वत विकासाचा अर्थ सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) लिंग विकास निर्देशांक.
ब) शहरीकरण.
क) पर्यावरण आणि विकास.
ड) प्रादेशिक असमतोल.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) आर्थिक विकास म्हणजे काय? आर्थिक विकासाचे निकष स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ आर्थिक नियोजनाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Economic Policy – I (230107107)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) The Human development report has defined human development as the process of enlarging _____.
 a) Individual choices b) Public choices
 c) Private choices d) All of these

- 2) According to 2011 census the density of population is highest in _____ in city.
 a) Pune b) Delhi
 c) Bombay d) Kalkatta

- 3) India has adopted the technique of planning from _____ country.
 a) England b) America
 c) Japan d) Russia

- 4) _____ are the measures for development.
 a) Increasing capital formation b) Improving human capital
 c) Both of them d) None of these

- 5) _____ are the problems of urbanization.
 a) Fast growth in urban population
 b) Large increase in big towns
 c) Regional disparities in urbanization
 d) All of these

- 6) _____ is the important component of social infrastructure.
 a) Education b) Health
 c) Standard of living d) All of above

- 7) The first five year plan was focused on sector _____.
 a) Agriculture b) Industry
 c) Service d) All of these

- 8)** The non-traditional energy sources include _____.
a) Solar energy b) Bio-gas
c) Wind energy d) All of the above
- 9)** ‘TRYSEM’ scheme is started in _____ this year.
a) 1970 b) 1979
c) 1985 d) 2005
- 10)** National planning committee was established under the chairmanship of _____.
a) Pandit Nehru b) Subhash Chandra Bose
c) Narendra Modi d) Indira Gandhi
- 11)** The process of economic development is concerned with _____ period.
a) Long b) Short
c) Medium d) None of these
- 12)** _____ this country has higher human development index in the world.
a) France b) Norway
c) America d) China

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- What is death Rate?
- What is economic planning?
- What is national income?
- What is poverty?
- Write the define of economic growth.
- State the meaning of sustainable development.

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Gender development.
- b) Urbanization.
- c) Environment & development.
- d) Reginal Imbalance.

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a) What is economic development? Explain the indicators of economic development.

OR

- b)** Explain the broad demographic features in India.

Q.5 Explain the evaluation of economic planning.

12

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) राज्य सहकारी बँकेची उद्दिष्टे सांगा.
- ब) दीर्घ मुदतीचे कर्ज म्हणजे काय?
- क) सुक्ष्म पतपुरवठ्याची व्याख्या लिहा.
- ड) सहकार म्हणजे काय?
- प्र.३ टिप लिहा. 0६
- भारतातील सहकारी वित्तपुरवठा संस्थांची रचना.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) जागतिक सहकारी चळवळीच्या विकासाचा आढावा घ्या.
किंवा
- ब) सहकाराची मचेंस्टर तत्वे स्पष्ट करा.

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Principles & Practice of Co-Operation – I (230107104)**

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **06**

- 1) A first country to start Co-operative credit movement in the world is ____.

 - a) India
 - b) Italy
 - c) France
 - d) Germany
- 2) _____ are also known as agricultural and rural development banks.

 - a) Regional rural banks
 - b) Urban banks
 - c) Land development
 - d) Primary agricultural co-operative credit society
- 3) _____ is known as apex society of the Co-operative societies in the state.

 - a) DCCB
 - b) Marketing co-operatives
 - c) fruits and vegetable
 - d) State Co-operative bank
- 4) The source of working capital of primary agricultural credit Co-operative societies includes ____.

 - a) Share capital
 - b) Reserve fund
 - c) Borrowings
 - d) All of these
- 5) _____ factors has no place in Co-operative societies.

 - a) Equality
 - b) Political interfere
 - c) Interest of member
 - d) Democracy
- 6) District central Co-operative banks raise funds from ____.

 - a) Deposits
 - b) Share capital
 - c) Reserve fund
 - d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Two) **06**

- State the objectives of state co-operative banks.
- What is long time loan.
- Write define micro finance.
- What is co-operation.

- Q.3 Write Short Note.** **06**
Structure of co-operative finance agencies in India.
- Q.4 Broad the answers Questions. (Any One)** **12**
a) Take a review of development of co-operative movement.
b) Explain the Manchester's principles of co-operative.

Set

P

- ६) पिगुच्या मते आर्थिक कल्याण म्हणजे ———.
- अ) सामाजिक कल्याण एक भाग
 - ब) सामान्य कल्याणाचा एक भाग
 - क) व्यक्तिगत उत्पन्नाचा एक भाग
 - ड) यापैकी नाही
- ७) कोणत्याही बदलामुळे एका व्यक्तीच्या कल्याणामध्ये वाढ होत असताना दुसऱ्याच्या कल्याणामध्ये घट होत नसेल तर त्यास ——— म्हणतात.
- अ) कल्याणाचा पर्याप्तता निकष
 - ब) नुकसान भरपाईचे कार्य
 - क) सामाजिक कल्याण कार्य
 - ड) वरीलपैकी नाही
- ८) विमा म्हणजे ———.
- अ) धोक्याचे एकत्रीकरण
 - ब) धोके पसरणे
 - क) धोके व अनिश्चितता कमी करणे
 - ड) वरीलपैकी नाही
- ९) विल्यमसन यांचे प्रतिमान ——— संबंधित आहे.
- अ) व्यवस्थापकाच्या उपयोगितेचे महत्तमीकरण
 - ब) उपभोक्त्याच्या उपयोगितेचे महत्तमीकरण
 - क) विक्रीचे महत्तमीकरण
 - ड) नफ्याचे महत्तमीकरण
- १०) नुकसान भरपाई तत्व ——— यांनी मांडले.
- अ) बर्गसन
 - ब) मार्शल
 - क) कॅल्डोर-हिक्स
 - ड) यापैकी नाही
- ११) मार्क्सचा विभाजनाचा सिद्धांत ——— विश्लेषणावर आधारित आहे.
- अ) अतिरिक्त मूल्य
 - ब) भांडवल मूल्य
 - क) भूमी मूल्य
 - ड) राष्ट्रीय मूल्य
- १२) संयोजकांची उत्पादनाच्या घटकांची मागणी घटकांच्या ——— उत्पादकते वरून ठरते.
- अ) सरासरी
 - ब) सीमांत
 - क) एकूण
 - ड) वरीलपैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) विक्री उत्पन्न महत्तमीकरणाची अट कोणती आहे?
- ब) माहितीचे अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
- क) विमा अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
- ड) सामाजिक कल्याण म्हणजे काय?
- इ) व्याज म्हणजे काय?
- ई) मर्यादीत किंमत म्हणजे काय?
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) वेतन दरातील भिन्नतेविषयी चर्चा करा.
- ब) सामाजिक कल्याण फलन स्पष्ट करा.
- क) सीमांत विश्लेषण संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) किंमतीचे पूर्ण व्यय तत्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) मारिस यांचे व्यवस्थापकीय उद्योग प्रतिमान स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) पॅरेटो यांचा पर्याप्त निकषांची सविस्तरपणे चर्चा करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- वेतनाचा आधुनिक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Set

P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Micro Economic Analysis – II (230107201)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 11:00 AM To 02:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Income derived from ownership of land is known as _____.
a) Revenue b) Rent
c) Profit d) Interest
- 2) Keleck's macro distribution theory is _____.
a) Labour Value theory b) Monopoly scale theory
c) Uncertainty and risk theory d) None of these
- 3) Theory of Second Best propounded by _____.
a) Lipsey b) Marshall
c) Recardo d) Ben
- 4) J. S. Bain developed his theory of limit pricing in an article publish in _____.
a) 1947 b) 1948
c) 1949 d) 1950
- 5) Differences in _____ conditions in various labour markets that cause difference in wage rate.
a) cost and price b) demand and supply
c) risk and uncertainty d) cost and benefit
- 6) According to Pigou economic welfare means _____.
a) a part of social welfare b) a part of general welfare
c) a part of personal welfare d) None of these
- 7) Any change which improves the welfare of at least one individual without hampering the welfare of others is known as _____.
a) Optimality criteria of welfare b) Compensation criteria
c) Social welfare function d) None of the above
- 8) Insurance means _____.
a) Risk pooling
b) Risk spreading
c) Minimising risk and uncertainty
d) None of these

- 9) Williamson's model is concern with _____.
 a) Maximisation utility of management
 b) Maximisation utility of consumer
 c) Maximisation of Sell
 d) Maximisation of profit
- 10) The compensation principle was propounded by _____.
 a) Bergsan
 b) Marshall
 c) Kaldor-Hicks
 d) None of these
- 11) The Marxian theory of distribution is based on the analysis of _____.
 a) Surplus Value
 b) Capital Value
 c) Land Value
 d) National Value
- 12) The entrepreneurs demand for a factor of production is governed by the _____ productivity of the factor.
 a) Average
 b) Marginal
 c) Total
 d) None of these

Q.2 Answers the following. (Any Four) 12

- What is the condition of sales revenue maximization?
- What is economics of information?
- What is mean by economics of insurance.
- What is social welfare?
- What is interest?
- What is means by price limiting?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- Discuss about differentiation in wage rate.
- Explain the social welfare function.
- Explain the concept of Marginal analysis.
- Explain the full cost pricing rule.

Q.4 Broad Question. (Any One) 12

- Explain the Marries Model of managerial enterprise.

OR

- Critically examine the Pareto optimality conditions.

Q.5 Broad Question. 12

Explain the modern theory of wages.

Economics of Growth and Development (230107202)

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

૨) ઉજવીકડીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

१२

ड) वरीलपैकी नाही

ड) वरीलपैकी नाही

ड) केन्स

ड) वरीलपैकी नाही

ड) वरीलपैकी नाही

ड) वरीलपैकी सर्व

ड) वरील सर्व

- ८) औद्योगिकरणामुळे ——— घडून येते.
अ) रोजगार निर्मिती ब) व्यापाराचा विस्तार
क) संसाधनाचा पर्याप्त वापर ड) वरील सर्व
- ९) GATT ——— क्षेत्राशी संबंधित आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) व्यापार ड) वरीलपैकी नाही
- १०) ——— हे वित्तीय धोरणाचे साधन आहे.
अ) कर ब) बँकदर
क) रोख्यांची खरेदी विक्री ड) रोकड निधीचे प्रमाण
- ११) WTO ——— साली अस्तित्वात आली.
अ) १९७५ ब) १९८५
क) १९९५ ड) २००५
- १२) शाश्वत शेती म्हणजे शेती क्षेत्राचा ——— शी मैत्रीपूर्ण विकास होय.
अ) पर्यावरण ब) तंत्रज्ञान
क) भांडवल ड) वरीलपैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) गॅट संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) मौद्रीक धोरण म्हणजे काय?
- ड) अंतर्गत कर्ज संकल्पना स्पष्ट करा?
- इ) पायाभूत संकल्पना स्पष्ट करा.
- ई) शाश्वत शेती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) जागतिक व्यापार संघटना
ब) खर्च लाभ विश्लेषण
क) नवीन कृषी तंत्रज्ञान
ड) छाया किंमती

प्र.४ खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१२

अ) राजकोषीय धोरण संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विकसन देशातील औद्योगिककरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ विकसनशील देशातील चलन विषयक धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

१२

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Economics of Growth and Development (230107202)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) _____ is the out come of implementation of New Agricultural Technology.
 - a) Green revolution
 - b) Blue revolution
 - c) White revolution
 - d) None of the above
- 2) TRIPS is related with _____.
 - a) Intellectual property
 - b) Tourism
 - c) Tele communication
 - d) None of the above
- 3) _____ emphasizes more on fiscal policy.
 - a) Adam Smith
 - b) David Recardo
 - c) J. B. Say
 - d) Keynes
- 4) Foreign Direct Investment is an important Indicator of _____.
 - a) Social development
 - b) Cultural development
 - c) Economic development
 - d) None of the above
- 5) Capital intensive production technique means _____ use capital.
 - a) Less
 - b) Minimum
 - c) More
 - d) None of the above
- 6) _____ is the characteristics feature of new Agricultural Technology.
 - a) Use of HYV Seeds
 - b) Use of Chemical Fertilization
 - c) Multiple Cropping
 - d) All of the above
- 7) Infrastructural development includes development _____.
 - a) Road
 - b) Railway
 - c) Communication
 - d) All of the above
- 8) Industrialization leads to _____.
 - a) Employment generation
 - b) Expansion of Trade
 - c) Optimum utilization of resources
 - d) All the above

- 9)** GATT is related with _____ sector.
a) Agriculture b) Industry
c) Trade d) None of the above
- 10)** _____ is an instrument of Fiscal Policy.
a) Tax b) Bank Rate
c) Transaction of debentures d) Cash reserve ratio
- 11)** WTO comes into exists in _____.
a) 1975 b) 1985
c) 1995 d) 2005
- 12)** Sustainable agriculture means _____ development of agriculture sector.
a) Eco friendly b) Techno friendly
c) Capital friendly d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- Explain the Foreign Direct Investment.
- Explain the concept of GATT.
- What is Monetary Policy?
- Explain the concept of Domestic Borrowing.
- Explain the concept of Infrastructure.
- What is meant by Sustainable Agricultural Growth?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) World Trade Organization
b) Cost Benefit Analysis
c) New Technology in agriculture
d) Shadow Prices

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 12

- a) Explain The Concept Fiscal Policy.**

OR

- b) Explain the rational of Industrialization in developing countries.**

Q.5 Explain the role of monetary policy in developing countries. **12**

- ७) ——— ही बिगर बँकीग वित्तिय संस्था आहे.
 अ) SBI ब) RBI
 क) LIC ऑफ इंडिया ड) IBRD
- ८) आंतरराष्ट्रीय रोखता ——— बाजारांशी संबंधीत आहे.
 अ) नाणेबाजार ब) जागतिक
 क) आंतरराष्ट्रीय ड) अंतर्गत
- ९) अवमूल्य म्हणजे सोने आणि परकीय चलनाच्या तुलनेत मूल्य ——— करणे.
 अ) कमी ब) सारखे
 क) शून्य ड) जास्त
- १०) भांडवल बाजारांकडून ——— कर्ज पुरविले जाते.
 अ) अति अल्प मुदत ब) मध्यम मुदत
 क) दीर्घ मुदत ड) अल्प मुदत
- ११) सेबीची स्थापना ——— बाजारांचे नियंत्रण करण्यासाठी झाली.
 अ) दीर्घकालीन ब) भांडवल
 क) चांदी ड) रोखे
- १२) जागतिक बँकेची स्थापना ——— साली झाली.
 अ) १९४४ ब) १९५१
 क) १९९१ ड) २००१

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) वित्तिय बाजार म्हणजे काय?
 ब) नाणेबाजार म्हणजे काय?
 क) शेअर बाजार म्हणजे काय?
 ड) तरता विनिमय दर म्हणजे काय?
 इ) राजकोषिय हुंडी बाजार म्हणजे काय?
 ई) बँकेत्तर वित्तिय संस्था म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) पतनिर्मिती.
 ब) भांडवल बाजारांची कार्ये.
 क) युरी चलन बाजारांची कार्ये.
 ड) सरकारी रोखे बाजार.

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) आशियाई विकास बँकेची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) जागतिक बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.

Set

P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Financial Institutions and Markets - II (230107203)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Bombay stock exchange established in _____ this year.

a) 1990	b) 1870
c) 1890	d) 1875
- 2) Money market and capital market is the factors of _____ market.

a) Internal	b) International
c) Share	d) Financial
- 3) IRDA Controlled by _____.

a) State government	b) MABARD
c) UTI	d) SEBI
- 4) I.D.A was established in the _____ year.

a) 1960	b) 1999
c) 1951	d) 1992
- 5) _____ is the Indices of Indian stock market.

a) SENSEX	b) NIFTY
c) A & B	d) None of these
- 6) Devaluation of money means _____ the value of money in terms of gold and foreign currency.

a) To make equal	b) To increase
c) To keep zero	d) To decrease
- 7) _____ is the non-Banking financial Institution.

a) SBI	b) RBI
c) LIC of India	d) IBRD
- 8) International liquidity is related to _____ market.

a) Money	b) World
c) International	d) Internal

- 9)** Devolution means _____ the value of money in terms of gold and foreign currency.
- a) To decrease b) To make equal
c) To keep zero d) To increase
- 10)** Capital market provides _____ loans.
- a) Very short term b) Medium term
c) Long term d) Short term
- 11)** SEBI is established for to control the _____ market.
- a) Long term b) Capital
c) Silver d) Share
- 12)** World Bank established in the year _____.
a) 1944 b) 1951
c) 1991 d) 2001

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- What is financial market?
- What is money market?
- What is stock market?
- What is floating exchange rate?
- What is treasury bill.
- What is NBFI?

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Credit Creations.
- b) Functions of capital market.
- c) Functions of EURO currency market.
- d) Government security market.

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a) Explain the objectives and functions of Asian development bank.**

OR

- b) Explain the functions of world bank.**

Q.5 Broad answer Questions.

12

Explain the objectives and functions of international financial corporation.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए. (Economics) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर - २०२५
Principles and Practice of Co-Operation - I (230107204)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) महाराष्ट्रात — विभागात सर्वाधिक दुग्ध सहकारी संस्था आहेत.
 अ) पुणे ब) मुंबई
 क) अमरावती ड) कोल्हापूर
- २) डेन्मार्कमधील पहिली यशस्वी दुग्ध सहकारी संस्था सन — मध्ये सुरू झाली.
 अ) १८५२ ब) १८८२
 क) १८८५ ड) १८९०
- ३) नाबार्डचे मुख्यालय — येथे आहे.
 अ) चेन्नई ब) पुणे
 क) हैद्राबाद ड) मुंबई
- ४) सहकारी विभागाचे कार्य — हे आहे.
 अ) पर्यवेक्षण आणि कायदे ब) व्यवस्थापन
 क) आर्थिक मदत ड) यापैकी सर्व
- ५) ग्राहक सहकारी संस्था ग्राहकांचे — पासून संरक्षण करतात.
 अ) पिळवणूक ब) उत्पादक
 क) किंमत ड) यापैकी नाही
- ६) सहकारी प्रक्रिया संस्थामुळे — चे उत्पादन होणे शक्य होते.
 अ) अन्नधान्य ब) उपपदार्थ
 क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

०६

- अ) श्रमिक सहकारी संस्थेचे फायदे सांगा.
- ब) ग्राहक सहकारी संस्था म्हणजे काय?
- क) सहकारी शेती म्हणजे काय?
- ड) लेखा परीक्षण म्हणजे काय?

- प्र.३ टिपा लिहा. 0६
महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) सहकारी चळवळीतील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) महाराष्ट्रांतील दुग्ध सहकारी संस्थेच्या समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Principles and Practice of Co-Operation – I (230107204)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. 06

- 1) The highest number of dairy co-operatives are found in _____ region of Maharashtra.
 - a) Pune
 - b) Mumbai
 - c) Amravati
 - d) Kolhapur
- 2) The first successful co-operative dairy in Denmark was started in _____.
 - a) 1852
 - b) 1882
 - c) 1885
 - d) 1890
- 3) The head office of NABARD is located at _____.
 - a) Chennai
 - b) Pune
 - c) Hyderabad
 - d) Mumbai
- 4) _____ is a functions of co-operative department.
 - a) Supervision and legislation
 - b) Administration
 - c) Financial support
 - d) All of these
- 5) Consumer co-operative product consumers from _____.
 - a) Exploitation
 - b) Producer
 - c) Price
 - d) None of these
- 6) Co-operative processing societies enable the production of _____.
 - a) Food grains
 - b) Sub food
 - c) a & b
 - d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) State the advantages of labour co-operative society.
- b) What is consumer co-operative society?
- c) What is co-operative farming?
- d) What is audit?

Q.3 Write Short Note. 06

Problems of Co-operative Sugar factories in Maharashtra.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

12

a) Explain the role of government in co-operative movement.

OR

b) Explain the problems of milk co-operative society in Maharashtra.

- ७) पूर्णरचना व खाजगीकरण हे ——— वर्षाच्या नविन आर्थिक धोरणांचे उद्दिष्ट होते.
 अ) १९५१ ब) १९७६
 क) १९८५ ड) १९९१
- ८) बोनस आयोग, डिसेंबर १९६१ ची नियुक्ती भारत सरकारने ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली केली.
 अ) श्री. एम. आर. मेहेर ब) श्री. जी. व्ही. रामकृष्ण
 क) डॉ. अमर्त्य सेन ड) डॉ. मनमोहन सिंग
- ९) स्वतंत्र भारताचे पहिले औद्योगिक धोरण ——— रोजी जाहीर करण्यात आले.
 अ) ८ एप्रिल १९४८ ब) ८ एप्रिल १९४९
 क) ८ एप्रिल १९५० ड) ८ एप्रिल १९५१
- १०) दुर्गापूर येथील पोलाद प्रकल्प ——— यांच्या सहकार्याने स्थापन झाला.
 अ) जर्मनी ब) जपान
 क) U.K. ड) U. S. A
- ११) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना ——— साली झाली
 अ) १९७१ ब) १९७२
 क) १९७३ ड) १९७४
- १२) औद्योगिक उत्पादकता वाढविण्यासाठी ——— घटक महत्वाचे आहेत.
 अ) नविन तंत्रज्ञान ब) वित्त
 क) कुशल कामगार ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) निर्गमन धोरण म्हणजे काय?
 ब) सामाजिक सुरक्षा म्हणजे काय?
 क) पेट्रोरसायन उद्योग म्हणजे काय?
 ड) खाजगीकरण म्हणजे काय?
 इ) औद्योगिक प्रदूषण म्हणजे काय?
 ई) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) औद्योगिक वित्त स्रोत
 ब) औद्योगिक कामगारांच्या समस्या
 क) औद्योगिक विवादांची कारणे
 ड) L. P. G. प्रतिमान

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) औद्योगिक क्षेत्रातील संस्थात्मक वित्तपुरवठ्याची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भारतातील कापूस वस्त्रोद्योगांची सदयस्थिती व समस्या सांगा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
- औद्योगिक आजारांची कारणे सांगा आणि त्यावर उपाय सुचवा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Industrial Economics – II (230107206)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) In India, information technology act was passed in the _____ year.
 - a) 1998
 - b) 1999
 - c) 2000
 - d) 2001
- 2) Initially state finance corporations was established in the state on _____.
 - a) Maharashtra
 - b) Panjab
 - c) Bihar
 - d) Andhra Pradesh
- 3) Dr. Manmohan sing was introduced _____ model of economics.
 - a) L. P. G
 - b) PURA
 - c) Classical
 - d) None of these
- 4) _____ is one of the problem of sick industries in India.
 - a) Low capital
 - b) Old machinery
 - c) Corrupted Administration
 - d) All of the above
- 5) India's new industrial policy-1991 is related to _____.
 - a) Globalization
 - b) Liberalization
 - c) Privatization
 - d) All of the above
- 6) Social security means _____ benefit.
 - a) Maternity
 - b) Workmen's compensation
 - c) Employee's provident fund
 - d) All of the above
- 7) Restructure and privatization of industries is the objective of _____ industrial policy.
 - a) 1951
 - b) 1976
 - c) 1985
 - d) 1991
- 8) Bonus commission, December 1961 was appointed by the government of India under the chairmanship of _____.
 - a) Shri. M. R. Meher
 - b) Shri. G. V. Ramkrishna
 - c) Dr. Amartya Sen
 - d) Dr. Manmohan Singh

- 9)** The first industrial policy of independent India was announced on _____.
a) 8 April 1948 b) 8 April 1949
c) 8 April 1950 d) 8 April 1951
- 10)** Durgapur steel plant was established with the cooperation of _____.
a) Germany b) Japan
c) U.K. d) U. S. A
- 11)** Central pollution control board was established in the _____ year.
a) 1971 b) 1972
c) 1973 d) 1974
- 12)** _____ factors are important to raise industrial productivity.
a) New technology b) Finance
c) Skilled labour d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) What is Exit Policy?
- b) What is Social Security?
- c) What is Petro Chemical Industries?
- d) What is Privatization?
- e) What is Industrial Pollution?
- f) What is Information Technology?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

12

- a) Sources of Industrial Finance
- b) Problems of Industrial Labour
- c) Casuse of industrial disputes
- d) L. P. G. Model

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a)** Explain the role of institutional finance in industrial sector.

OR

- b) State the present position and problems of cotton textile industry in India.**

Q.5 Broad Question.

12

State the causes of industrial sickness and suggest remedies on it.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (Economics) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर- २०२५
Indian Economic Policy – II (230107207)

वार, दिनांक: शुक्रवार ०७-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) भारतातील लघु उद्योगांची प्रमुख भूमिका ——— आहे.
 अ) परकीय कर्ज वाढवणे
 ब) मोठ्या प्रमाणात ऑटोमेशनला प्रोत्साहन देणे
 क) रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे
 ड) निर्यात कमी करणे
- २) औद्योगिक क्षेत्रातील खाजगीकरणास ——— च्या औद्योगिक धोरणापासून मान्यता मिळाली.
 अ) १९५६
 ब) १९८०
 क) १९९१
 ड) २०१०
- ३) भारतातील लघु उद्योगांना ——— संस्था पाठिंबा देते आणि प्रोत्साहन देते?
 अ) आर. बी. आय
 ब) सेबी
 क) सिडबी
 ड) ट्राय
- ४) वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणा ——— शी संबंधित आहेत.
 अ) शेती
 ब) उद्योग
 क) शिक्षण
 ड) बँकिंग
- ५) ——— बाजार दीर्घकालीन भांडवल पुरविते.
 अ) पैसा
 ब) भांडवल
 क) वस्तू
 ड) राखीव
- ६) १९९१ च्या वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणा ——— समितीशी संबंधित आहेत.
 अ) नरसिंहम
 ब) चक्रवर्ती
 क) मनमोहनसिंग
 ड) वाय. व्ही. रेड्डी

- ७) १९९१ नंतर भारतात ——— व्याजदराचे धोरण अंमलात आणले गेले.
अ) नियंत्रित ब) अनियंत्रित
क) स्थिर ड) यापैकी सर्व
- ८) भारतातील आयटी उद्योगाचे प्रमुख केंद्र ——— आहे?
अ) कोची ब) जयपूर
क) बेंगळुरू ड) भोपाळ
- ९) सेंसेक्सचे निर्धारण एकूण ——— कंपन्यांवर अवलंबून आहे.
अ) ३० ब) ५०
क) १०० ड) यापैकी सर्व
- १०) सेबीची स्थापना ——— साली झाली.
अ) १९८८ ब) १९९९
क) १९७७ ड) १९६६
- ११) ——— भारतीय शहराला “भारताची सिलिकॉन वॅली” म्हणून संबोधले जाते?
अ) हैदराबाद ब) पुणे
क) बेंगळुरू ड) चेन्नई
- १२) सेबी ——— शी संबंधित कार्य करते.
अ) नाणेबाजारा ब) राज्यवित्तीय धोरण
क) शेअरबाजार ड) यापैकी सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) जागतिकीकरणानंतरच्या व्याजदर धोरणावर चर्चा करा.
ब) खाजगीकरणावर चर्चा करा.
क) भारतातील किंमत वर्तणूकीचे विश्लेषण.
ड) औद्योगिक विवाद
इ) सेबीच्या कार्यप्रणालीवर चर्चा करा.
ई) माहिती व दळणवळण उद्योग

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) चलनविषयक धोरण
ब) साखर उद्योगाच्या समस्या
क) निर्गमन धोरण
ड) भांडवलबाजाराची विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भारतातील आजारी उद्योगांच्या समस्यांवर चर्चा करा.
- प्र.५ लघुउद्योगांच्या भूमिकेवर चर्चा करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Indian Economic Policy – II (230107207)**

Day & Date: Friday, 07-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) _____ is one of the primary roles of Small-Scale Industries in India.
 - a) Increasing foreign debt
 - b) Promoting large-scale automation
 - c) Generating employment opportunities
 - d) Reducing exports
- 2) Industrial policy of _____ permitted privatization in industrial sector.

a) 1956	b) 1980
c) 1991	d) 2010
- 3) _____ organization supports and promotes Small Scale Industries in India.

a) RBI	b) SEBI
c) SIDBI	d) TRAI
- 4) Financial sector reforms are related to _____ sector.

a) Agriculture	b) Industry
c) Education	d) Banking
- 5) _____ market provide long term capital.

a) Money	b) Capital
c) Goods	d) Reserve
- 6) 1991's financial sector reforms are related to _____ committee.

a) Narsinhamn	b) Chakrawarti
c) Manmohan Singh	d) Y V Reddy
- 7) After 1991 _____ interest rate policy was introduced in India.

a) Controlled	b) Decontrolled
c) Constant	d) All of these
- 8) The following _____ is a major hub for the IT industry in India.

a) Kochi	b) Jaipur
c) Bengaluru	d) Bhopal

- 9)** Determination of SENSEX is depending on total _____ companies in share market.
- a) 30 b) 50
c) 100 d) All of these
- 10)** SEBI was established in _____ year.
- a) 1988 b) 1999
c) 1977 d) 1966
- 11)** _____ Indian city is often referred to as the "Silicon Valley of India"?
- a) Hyderabad b) Pune
c) Bengaluru d) Chennai
- 12)** SEBI's functioning is related to _____ market.
- a) Money Market b) Fiscal policy
c) Capital Market d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

- Discuss on Interest Rate Policy after globalization.
- Discuss on privatization.
- Analysis of Price Behavior in India.
- Industrial Disputes.
- Discuss on Working of SEBI.
- Information and Technology Industry.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**

- a) Monetary Policy
- b) Problems of Sugar industries
- c) Exit Policy
- d) Explain the Role of capital market in development.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) **12**

- a) Explain the Characteristics of Industrial Labour.**

OR

- b) Discuss on Problems of Sick Industries in India.**

Q.5 Discuss on Role of Small-Scale Industries? **12**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Macro Economic Analysis – I (230107301)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५
 वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) व्याजाचा आधुनिक सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) हिक्स व लर्नर ब) हिक्स-केन्स
 क) लर्नर-टोबिन ड) वरील पैकी नाही
- २) जीवन चक्र उत्पन्न गृहीतक — उपभोगाला आकृतीबंध स्पष्ट करते.
 अ) सामाजिक ब) कामगार
 क) वैयक्तिक ड) समग्र
- ३) निरपेक्ष उत्पन्न गृहीतक हे उपभोग आणि उत्पन्न या दोहोतील — संबंध दर्शविते.
 अ) परस्पर विरोधी ब) प्रमाणशीर
 क) समतल ड) यापैकी नाही
- ४) विनिमय माध्यम या कार्यामुळे पैशाला मागणी येते असे कोणी सांगितले?
 अ) सनातनवाद्यांनी ब) नव-सनातनवाद्यांना
 क) चलनवादी विचारवंत ड) यापैकी नाही
- ५) — च्या मापनावेळी घसारा जास्त महत्वाचा असतो.
 अ) स्थूल देशांतर्गत उत्पन्न ब) एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न
 क) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न ड) सरासरी राष्ट्रीय उत्पन्न
- ६) सामाजिक लेखा पद्धती उपयुक्त ठरते.
 अ) आर्थिक धोरणासाठी ब) राजकोषीय धोरणासाठी
 क) करविषयक धोरणासाठी ड) सामाजिक धोरणासाठी
- ७) बँकदर हे — पतनियंत्रणाचे साधन आहे.
 अ) संख्यात्मक ब) गुणात्मक
 क) निवडक ड) आर्थिक

- ८) गुंतवणुकीची सीमांत कार्यक्षमता ही ——— संकल्पना आहे.
 अ) साठा ब) प्रवाह
 क) नकारात्मक ड) सकारात्मक
- ९) ——— लाच उच्च शक्ती पैसा असेही म्हणतात.
 अ) संकुचीत पैसा ब) व्यापक पैसा
 क) पतपैसा ड) गुणक पैसा
- १०) चतुर्थ क्षेत्रीय अर्थव्यवस्थेत राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाहात प्रामुख्याने ——— या क्षेत्राची भर पडते.
 अ) भांडवली क्षेत्र ब) शेषविश्व क्षेत्र
 क) सरकारी क्षेत्र ड) वरील सर्व
- ११) सामाजिक हिशेब पद्धतीमध्ये राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या हिशोबाची मुख्य ——— पद्धती आहे.
 अ) समीकरण हिशेब पद्धती ब) द्वितीय नोंदणी हिशेब पद्धती
 क) निधी प्रवाह हिशेब पद्धती ड) वरील सर्व
- १२) M१ संकल्पनेत ——— चा समावेश होत नाही.
 अ) मुदत ठेवी
 ब) पोस्ट ऑफिस मधील सर्व प्रकारच्या ठेवी
 क) रिझर्व बँकेतील इतर ठेवी
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) नव सनातवादी वृद्धी विवेचनावरील केम्ब्रिज संप्रदायाच्या कोणत्याही दोन टीका लिहा.
 ब) मानव विकासाचे कोणतेही दोन निकष स्पष्ट करा.
 क) आर्थिक विकासाचे कोणतेही दोन निकष स्पष्ट करा.
 ड) आर्थिक विकासातील कोणतेही दोन अडथळे स्पष्ट करा.
 इ) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृद्धी यातील दोन फरक स्पष्ट करा.
 ई) आर्थिक विकासाचे सामाजिक निकष कोणते?

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) बिगर अंगीभूत तांत्रिक प्रगती
 ब) आर्थिक विकास
 क) आर्थिक वृद्धी
 ड) अंगीभूत तांत्रिक प्रगती

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) आर्थिक विकास आणि पर्यावरण समस्या यातील संबंध स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) 'बिग पुश' सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ वाढीच्या नव-शास्त्रीय विश्लेषणावरील केंब्रिज टीका स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Macro Economic Analysis – I (230107301)**

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Modern theory of interest is given by _____.
 a) Hicks and Lerner b) Hicks and Keynes
 c) Keynes and Hicks d) None of these
- 2) Life-cycle hypothesis explains the consumption patterns of _____.
 a) Society b) Rich People
 c) Individuals d) Poor people
- 3) Absolute income hypothesis shows the relationship Consumption and Income.
 a) Inverse b) Proportional
 c) Equi-proportional d) None of these
- 4) Who emphasized the demand for money is generated due to the function medium of exchange.
 a) Classical b) Neo-classical
 c) Monetarist d) None of these
- 5) Depreciation is more important at the time of calculation of _____.
 a) Gross Domestic Product b) Gross National Product
 c) Net National Product d) None of these
- 6) Social Accounting methods are useful _____.
 a) For economic policy b) For fiscal policy
 c) For tax policy d) For social policy
- 7) Bank rates are a tool for _____ credit control.
 a) Numerical b) Qualitative
 c) Selective d) Economics
- 8) The marginal efficiency of investment is _____ concept.
 a) Stock b) Flow
 c) Negative d) All of the above

- 9)** _____ is also called High Power Money.
- a) Narrow money b) Broad money
c) Credit money d) None of above
- 10)** The circular flow of national income in the four Sector Economy mainly adds to the _____.
a) Capital Sector b) The rest of the world
c) Government Sector d) All of the above
- 11)** Social accounting is the main _____ method of calculating national income.
a) Equation entry account system
b) Double entry account system
c) Flow of funds Account system
d) All of the above
- 12)** M1 concept does not include _____.
a) Term Deposits b) All types of post office
c) Other RBI deposits d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- a) Write any two criticisms by Cambridge on Neo classical analysis of growth.
- b) Explain any two indicators of Human development.
- c) Explain any two indicators of economic development.
- d) Explain any two hurdles in economic development.
- e) Explain any two differences between economic development and economic growth.
- f) What are the social indicators of economic development?

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Non embodied technical progress
- b) Economic Development
- c) Economic growth
- d) Embodied technical progress

Q.4 Broad Question. (Any One)

12

- a) Explain the relationship between economic development and environment problems.

OR

- b) Explain the 'Big Push' theory.**

Q.5 Explain the Cambridge criticism on Neo classical analysis of growth.

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Public Economics – I (230107302)

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

੧੨

- १) साधनसामग्रीच्या वाटपाची समस्या साधनांच्या ——— मुळे निर्माण होते.
अ) उपलब्धता ब) उत्पादकता
क) दुर्मिळता ड) वरील पैकी नाही
- २) कर संक्रमण पूर्ण झाल्यानंतर जी व्यक्ती प्रत्यक्ष कर भरते त्याला ——— म्हणतात.
अ) कर संक्रमण ब) कर भार
क) कर आघात ड) वरील सर्व
- ३) ——— अर्थव्यवस्थेत समाजवादी आणि भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेतील चांगले गुण विकसित करण्याचा प्रयत्न केला जातो.
अ) समाजवादी ब) भांडवलशाही
क) मिश्र ड) वरील सर्व
- ४) पूर्ण विभाज्यता हे ——— वस्तूचे गुणधर्म आहे.
अ) सार्वजनिक ब) खाजगी
क) गट ड) यापैकी नाही
- ५) बहिर्गतता हे ——— वस्तूशी संबंधित असतात.
अ) सार्वजनिक ब) खाजगी
क) मिश्र ड) यापैकी नाही
- ६) ——— हे भारतातील आर्थिक विषमतेचे कारण आहे.
अ) दारिद्र्य ब) बेकारी
क) लोकसंख्या वाढ ड) वरील सर्व

- ७) सामाजिक कल्याणासाठी सरकारकडून करण्यात येणाऱ्या खर्चास ——— खर्च म्हणतात.
 अ) खाजगी ब) व्यक्तिगत
 क) सार्वजनिक ड) यापैकी नाही
- ८) लाफर वक्रानुसार अतिरिक्त कर दरवाढीमुळे आर्थिक प्रेरणेवर ——— परिणाम होतात.
 अ) अनिष्ट ब) चांगले
 क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- ९) गरिबी निर्मूलन कार्यक्रमाचे प्राथमिक उद्दिष्ट ——— आहे.
 अ) उत्पन्नातील असमानता कमी करणे
 ब) आर्थिक वृद्धी वाढविणे
 क) अन्न, निवारा आणि आरोग्यसेवा यासारख्या मूलभूत गरजांची पूर्तता
 ड) वरीलपैकी नाही
- १०) कार्यात्मक वित्ताची संकल्पना सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
 अ) लेविस ब) मार्शल
 क) कुझनेट ड) लर्नर
- ११) कर हे ——— शासनाला द्यावे लागते.
 अ) सक्तीने ब) ऐच्छिक
 क) अवैध ड) वरील पैकी नाही
- १२) ——— हे सार्वजनिक अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाचे क्षेत्र आहे.
 अ) सार्वजनिक खर्च ब) सार्वजनिक उत्पन्न
 क) सार्वजनिक कर्ज ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) दारिद्र्य कमी करण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.
 ब) कर संक्रमण संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) खाजगी वस्तूंची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ड) साधनसामग्री वाटपातील समस्या स्पष्ट करा.
 इ) प्रादेशिक समतोलालाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) सार्वजनिक वस्तूंची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) साधन सामग्रीच्या वाटपाची खाजगी यंत्रणा स्पष्ट करा.
 ब) सार्वजनिक खर्चाबाबतचा सनातनवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 क) लाफर वक्र सविस्तर लिहा.
 ड) केन्सचा स्थिरीकरण निती स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.
किंवा
- ब) प्रमुख सामाजिक ध्येये सविस्तर लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर लिहा. १२
- मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Public Economics – I (230107302)**

Day & Date: Friday, 31-10-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Problem of allocation of resources arise due to _____ of resources.

a) Availability	b) Productivity
c) Scarcity	d) None of the above
- 2) A person who is paying the tax actually after completing shifting process is called _____.

a) Tax shifting	b) Tax burden
c) Tax incidences	d) All of the above
- 3) _____ economy tries to develop the good qualities of socialist and capitalist economy.

a) Socialist	b) Capitalist
c) Mixed	d) All of the above
- 4) Absolute divisibility is a property of _____ Goods.

a) Public	b) Private
c) Club	d) None of these
- 5) Externalities are associated with _____ Goods.

a) Public	b) Private
c) Mixed	d) None of these
- 6) _____ is the cause of economic disparity in India.

a) Poverty	b) Unemployment
c) Population growth	d) All of the above
- 7) Expenditure incurred by the government for social welfare is called _____ expenditure.

a) Private	b) Personal
c) Public	d) None of these
- 8) According to the Laffer curve an additional tax increase _____ affects on the economic stimulus.

a) Unfavorable	b) Good
c) A and B	d) None of these

- 9) What is the primary goal of poverty alleviation programs?
 - a) To reduce income inequality
 - b) To increase economic growth
 - c) To improve access to basic needs like food, shelter, and healthcare
 - d) None of the above
- 10) The concept of functional finance was first introduced by _____.
 - a) Lewis
 - b) Marshall
 - c) Kuznets
 - d) Lerner
- 11) Tax is _____ Payment to the government.
 - a) Compulsory
 - b) Voluntary
 - c) Illegal
 - d) None of the above
- 12) _____ is the study area of public economics.
 - a) Public expenditure
 - b) Public income
 - c) Public debt
 - d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- Suggest measures to reduce poverty.
- Explain the concept of tax shifting
- Explain the characteristics of private goods.
- Explain the problem of resource allocation.
- Explain the concept of regional balance.
- Write the characteristics of public goods.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

12

- Explain the private mechanism of resource allocation.
- Explain the Classical view of public expenditure.
- Write the Laffer curve in detail.
- Explain Keynes' stabilization policy.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

12

- a) What is public expenditure? State the Causes of increase in public expenditure.

OR

- b) Write in detail major social goals.**

Q.5 Answer the following question in detail.

12

Explain the Role of Government in a mixed economy.

Set

P

एम.ए (Economics) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परिक्षा:

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर- २०२५

Agricultural Development of India – I (230107303)

वार ,दिनांक : सोमवार ०३-११-२०२५

कमाल गुणः ६०

वेळ : सकाळी ११:०० ते १:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

૨) ઉજવીકઢીલ અંક પૂર્ણ ગુણ દર્શવિતાત.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) भारतातील जलसिंचनात ——— चा वाटा सर्वाधिक आहे.

अ) तलाव

ब) कालवे

क) विहिरी व कुपनालिका

ड) इतर मार्ग

२) जागतिक व्यापार संघटना — ला उत्तेजन देते.

अ) अनुदान

ब) देशांतर्गत व्यापार

क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार

ड) वाहतूक

३) — हे जमिनीच्या धुपीचे प्रमुख कारण आहे.

अ) मृदासंधारण

ब) शेती

क) जंगलतोड

ड) गोबरगॅस

४) भारतात करार शेती ही संकल्पना — मध्ये सुरु झाली.

अ) १९६०

ब) १९७५

क) १९८९

ੳ) ੨੦੦੩

५) धवल क्रांती — शी संबंधीत आहे.

अ) दुग्ध

ब) मत्स्य

क) व्यापार

ड) वने

६) जमिनीचे छोटे आकारमान हे ——— चे मूलभूत वैशिष्ट्य आहे.

अ) सिमांत शेती

ब) सहकारी शेती

क) सामूहिक शेती

ડ) રાજ્ય શેતી

- ७) पिकांच्या आकृतीबंधावर प्रभाव पाडणारा आर्थिक घटक म्हणजे ——— होय.
 अ) हवामान ब) पर्जन्यमान
 क) मृदा ड) किंमत आणि उत्पन्न महत्तमीकरण
- ८) सरकारने राष्ट्रीय बियाणे मंडळ ——— मध्ये सुरू केले.
 अ) १९५४ ब) १९६३
 क) १९७४ ड) १९८३
- ९) ——— म्हणजे मध्यस्थांचे उध्घाटन करून राज्य सरकार बरोबर प्रत्यक्ष संबंध ठेवून लागवड करणे होय.
 अ) भूमी उत्पादकता
 ब) श्रम उत्पादकता
 क) जमिन सुधारणा
 ड) भूविकास
- १०) अकराव्या पंचवार्षिक योजनेत कृषी क्षेत्राच्या वृद्धी दरांचे लक्ष ——— टक्के होते.
 अ) २ ब) ४
 क) ९ ड) १०
- ११) भारतात जमिनीची क्षारता ——— मुळे वाढली आहे.
 अ) दारिद्र्य ब) दुष्काळ
 क) जलसिंचनाचा अतिरेक वापर ड) लोकसंख्या विस्फोट
- १२) २००६ या ग्रामीण विदयुतीकरण धोरणाचा उद्देश सन ——— पर्यंत सर्व कुटूंबाना वीज पुरवणे हा होता.
 अ) २०१२ ब) २००९
 क) २०१७ ड) २०२०

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) ग्रामीण विदयुतीकरण म्हणजे काय?
 ब) श्वेत क्रांती म्हणजे काय?
 क) पिकांचा आकृतीबंध म्हणजे काय?
 ड) भूसुधारणा म्हणजे काय?
 इ) करार शेती म्हणजे काय?
 ई) शेतजमिनीचे विभाजन व तुकडीकरण म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) सेंद्रीय शेती
 ब) जलसिंचनाचे स्रोत
 क) जागतिक व्यापार संघटना
 ड) मृदा संधारण

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतीय हरित क्रांतीचे टिकात्मक परिक्षण करा.
किंवा
- ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
- नविन शेती तंत्रज्ञानाचा रोजगारावरील परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Agricultural Development of India – I (230107303)**

Day & Date: Monday, 03-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives:

12

- 1) _____ has the highest share in irrigation in India.

a) Tanks	b) Canals
c) wells and tube wells	d) other sources
- 2) WTO works to promote _____.

a) Grant	b) Internal trade
c) International trade	d) Transportation
- 3) _____ is a major reason of land degradation.

a) soil conservation	b) Agriculture
c) Deforestation	d) Gobargas
- 4) The contract farming was started in _____ in India.

a) 1960	b) 1975
c) 1989	d) 2003
- 5) White revolution is related to _____.

a) Milk	b) Fish
c) Trade	d) Forest
- 6) The small size of land is basic characteristics of _____.

a) Marginal Farming	b) co-operative farming
c) Collective farming	d) State farming
- 7) Economic factor which influences on cropping pattern _____.

a) Climate	b) Rainfall
c) Soil	d) price & income maximization
- 8) The Government set up national seeds corporation in _____.

a) 1954	b) 1963
c) 1974	d) 1983

- 9) The actual cultivation in direct contact with the state.
- a) Land productivity
 - b) Labor productivity
 - c) Land of forms
 - d) Land development
- 10) During eleventh five year plan the target of agricultural growth was set at _____ %
- a) 2
 - b) 4
 - c) 9
 - d) 10
- 11) The soil salinity is increased in India due to _____
- a) Poverty
 - b) famine
 - c) Use of excess irrigation
 - d) Explosion
- 12) The rural Electrification policy-2006 was aimed at provisioning electricity to all households.
- a) 2012
 - b) 2009
 - c) 2017
 - d) 2020

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- What is meant by rural electrification?
- What is white revolution?
- What is cropping pattern?
- What is land reforms?
- What is contract farming?
- What is meant by sub-division and fragmentation of land holding?

Q.3 Write the short notes. (Any Two)

12

- a) Organic farming
- b) Sources of irrigation
- c) World Trade organization
- d) Soil conservation

Q.4 Broad Question. (Any one)

12

- a)** Critically evaluate the green revolution in India.

OR

- b) Explain the role of agriculture in Indian Economy.**

Q.5 Broad Question.

12

Explain the impact of new agriculture technology.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

एम.ए. (Economics) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

ऑक्टोबर / नोव्हेंबर — २०२५

Labour Economics (230107304)

वार, दिनांक: गुरुवार, ०६-११-२०२५

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

१) श्रम बाजार ——— बाजार आहे.

अ) परिपूर्ण

ब) अपूर्ण

क) मत्तेदारी

ड) मत्तेदारी

२) जेव्हा कामगार एका विभागातून दुसऱ्या विभागात रोजगारासाठी स्थलांतर करतात तेव्हा त्यास ——— गतिशीलता म्हणतात.

अ) व्यावसायिक

ब) ऐतिहासिक

क) भौगोलिक

ड) हंगामी

३) रोजगार आणि आर्थिक विकास हे ——— आहेत.

अ) परस्पर पर्यायी

ब) परस्पर पूरक

क) विरोधी

ड) संबंध नाही

४) भारतातील बेरोजगारीचे स्वरूप आणि अंदाज याविषयी माहिती ——— द्वारे प्रकाशित केली जाते.

अ) नियोजन मंडळ

ब) राज्य विनिमय केंद्र

क) जनगणना अहवाल

ड) वरील सर्व

५) ——— हा श्रमाचा पुरवठा ठरवणारा घटक आहे.

अ) लोकसंख्या वाढ

ब) सरकारी धोरण

क) मजुरीची पातळी

ड) वरील सर्व

६) ——— हे श्रम बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.

अ) जागतिक स्वरूप

ब) पूर्ण बाजारपेठ

क) गतिशीलतेचा अभाव

ड) वरील सर्व

- प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) श्रमाची गतिशीलता म्हणजे काय?
- ब) भारतातील श्रम बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगा.
- क) श्रमाची उत्पादकता म्हणजे काय?
- ड) बेरोजगारीचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा
- प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
- श्रम मागणीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) श्रमिक बाजार म्हणजे काय? श्रमिक बाजारातील अपूर्णता स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) बेरोजगारी म्हणजे काय? भारतातील बेरोजगारीच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Labour Economics (230107304)**

Day & Date: Thursday, 06-11-2025
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) Labour market is _____ market.
 - a) Perfect
 - b) Imperfect
 - c) Monopoly
 - d) Monopolistic
- 2) When workers migrate from one region to another region for employment is called _____ mobility.
 - a) occupational
 - b) historical
 - c) geographical
 - d) seasonal
- 3) The employment and economic development are _____.
 - a) alternate
 - b) interrelated
 - c) opposite
 - d) not related
- 4) Information on the nature and estimation of unemployment in India is published by _____.
 - a) Planning Board
 - b) State Exchange Center
 - c) Census Report
 - d) All of the above
- 5) _____ this is the factor that determines the supply of labour.
 - a) Population growth
 - b) Government policy
 - c) Wage levels
 - d) All of the above
- 6) _____ is a feature of the labour market.
 - a) Global appearance
 - b) Perfect market
 - c) Lack of mobility
 - d) All of the above

Q.2 Write Short Notes. (Any Two) 06

- a) What is mobility of labour?
- b) State the characteristics of labour market in India
- c) What is productivity of labour?
- d) Explain any two types of unemployment

Q.3 Write Short Answer. **06**
Explain the Factors influencing demand of labour.

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) What is labour market? Explain the imperfection in the labour market.

OR

b) What is unemployment? Discuss the various causes of unemployment in India.

Set P

एम.ए (Economics) (सत्र- III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर- २०२५
International Trade and Finance – I (230107306)

कमाल गुणः ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

୧୨

- १) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटना ——— या वर्षी स्थापन झाले.
अ) १९८५
ब) १९९५
क) १९९१
ड) २००५
- २) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटनेचे मुख्यालय ——— येथे आहे.
अ) भारत
ब) जपान
क) चीन
ड) स्वित्झर्लंड
- ३) तुलनात्मक व्ययाचा आंतरराष्ट्रीय सिद्धांत आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत म्हणून देखील ओळखला जातो.
अ) सनातनवादी
ब) नव सनातनवादी
क) आधुनिक
ड) वरील पैकी नाही
- ४) भारताने ——— या वर्षी नविन आर्थिक धोरणाचा स्वीकार केला.
अ) १९७१
ब) १९८१
क) १९९१
ड) २००१
- ५) बहुराष्ट्रीय व्यापार ——— हे व्यापारांचे उदाहरण आहे.
अ) अंतर्गत व्यापार
ब) प्रादेशिक व्यापार
क) विदेशी व्यापार
ड) वरील पैकी नाही
- ६) घटक देणगीची संकल्पना ——— यांनी मांडली.
अ) ओव्हलीन
ब) तौसिंग
क) जे.एस.मील
ड) डोरांस

- ७) आंतरराष्ट्रीय व्यापारांचा शुद्ध सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) अँडमस्मिथ ब) डेव्हिस रिकार्डो
 क) हेक्चर-ओव्हलीन ड) वरीलपैकी नाही
- ८) अनेक देशातील आंतरराष्ट्रीय व्यापारास — व्यापार असे म्हणतात.
 अ) दोन राष्ट्रीय ब) बहुराष्ट्रीय
 क) आंतरप्रादेशिक ड) वरीलपैकी नाही
- ९) निव्वळ लाभाचा आंतर राष्ट्रीय सिद्धांत — यांनी मांडला.
 अ) अँडमस्मिथ ब) डेव्हिस रिकार्डो
 क) हेक्चर-ओव्हलीन ड) वरील पैकी नाही
- १०) अवपुंजन हे तंत्र — व्यापारांमध्ये वापरले जाते.
 अ) अंतर्गत व्यापार ब) राष्ट्रीय व्यापार
 क) राज्य व्यापार ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
- ११) जागतिकरणात — व्यापार अभिप्रेत आहे.
 अ) खुला ब) संरक्षित
 क) नियंत्रित ड) वरील पैकी नाही
- १२) जिल्हा व्यापार — हे व्यापारांचे उदाहरण आहे.
 अ) अंतर्गत व्यापार ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
 क) विदेशी व्यापार ड) वरीलपैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) अंतर्गत व्यापाराचे प्रकार सांगा.
 ब) जागतिकीकरण म्हणजे काय?
 क) खुला आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय?
 ड) अवपुंजन म्हणजे काय?
 इ) व्यापार शर्ती म्हणजे काय?
 ई) आंतर उद्योग व्यापार म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्याची भूमिका
 ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारांचा आधुनिक सिद्धांत
 क) जागतिकीकरण आणि व्यापार
 ड) मुक्त व्यापारांचे फायदे

- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ आंतरराष्ट्रीय व्यापारांचा शुद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारांचे विविध लाभ स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
- आर्थिक वृद्धीत आंतरराष्ट्रीय व्यापाऱ्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
International Trade and Finance – I (230107306)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

0.1 Select the correct alternative.

12

- 1) World trade organization was established in the _____ year.

 - a) 1985
 - b) 1995
 - c) 1991
 - d) 2005
- 2) The main office of International trade organization _____ is located here.

 - a) India
 - b) Japan
 - c) China
 - d) Switzerland
- 3) The international theory of comparative cost is also known as _____ theory of International trade.

 - a) Classical
 - b) Neo-classical
 - c) Modern
 - d) None of the above
- 4) India has adopted new Economic policy in _____ year

 - a) 1971
 - b) 1981
 - c) 1991
 - d) 2001
- 5) Multinational trading is an example of _____ trade

 - a) Internal
 - b) Regional
 - c) Foreign
 - d) None of the above
- 6) _____ has propounded the concept of factor endowment

 - a) Ohlin
 - b) Taussing
 - c) J.S.Mill
 - d) Dorrance
- 7) The modern theory of International trade is formulated by _____

 - a) Adam smith
 - b) David Ricardo
 - c) Heckscher-ohlin
 - d) None of the above
- 8) International trade between many countries is known as _____ trade.

 - a) Bilateral
 - b) Multilateral
 - c) Inter-regional
 - d) None of the above

- 9)** The International theory of absolute advantage is formulated by _____.
 a) Adam smith b) David Ricardo
 c) Heckscher-ohlin d) None of the above
- 10)** Dumping is the technique used in _____ trade.
 a) Internal b) national
 c) state d) International
- 11)** Globalization implies _____ trade.
 a) Free b) Protected
 c) Restricted d) None of the above
- 12)** District trading is an example of _____ trade.
 a) Internal b) International
 c) foreign d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- State the types of internal trades.
- What is Globalization?
- What is free international trade
- What is dumping?
- What is terms of trade?
- Intra Industry trade?

Q.3 Write short notes.(Any Two)

12

- a) Role of Multinational company.
- b) Modern theory of international trade
- c) Globalization and trade
- d) Merits of free international trade

Q.4 Write answer the following. (Any One)

12

- a)** Explain the pure theory of International trade.

OR

- b)** Explain the various gains of International trades

Q.5 Broad answer Questions.

12

Explain the role of International trade in Economic growth

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए (Economics) (सत्र- III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर- २०२५
Advanced Banking – I (230107307)

वार, दिनांक: शनिवार ०८-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते १:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ई-बँकींग म्हणजे ———

अ) इलेक्ट्रॉनिक बँकींग	ब) इको- बँकींग
क) इलेक्ट्रीकल बँकींग	ड) यापैकी नाही
- २) आरटीजीएस म्हणजे ———

अ) Right Transaction by Group Service	ब) Real Times Gross Settlement
क) Real Times Group Settlement	ड) None of These
- ३) ——— ही जलद रक्कम हस्तांतरणासाठी उपयोगी पडते.

अ) एन.ई.एफ.एटी	ब) आर.टी.जी.एस
क) दोन्ही अ आणि ब	ड) यापैकी नाही
- ४) मोबाईल किंवा इंटरनेट बँकींगमध्ये पासवर्ड हा ——— असावा.

अ) खुप मजबूत	ब) खुप साधा
क) खुप सोयीस्कर आणि लहान	ड) यापैकी नाही
- ५) बँक ——— साठी कर्ज देत नाही.

अ) पीक कर्ज	ब) शैक्षणिक कर्ज
क) गृह कर्ज	ड) मद्यपान आणि जुगार

- ६) KYC म्हणजे ———
 अ) तुमच्या ग्राहकाला जाणून घ्या
 ब) तुमचे चारित्र्य जाणून घ्या
 क) वरील दोन्ही
 ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ७) NRI म्हणजे ———
 अ) ग्रामीण व्यक्ती
 ब) ग्रामीण स्थलांतरित
 क) अनिवासी भारतीय
 ड) वरील पैकी काहीही नाही
- ८) ——— प्रकारच्या ठेवींवर जास्त व्याज मिळते.
 अ) चालूखाते
 ब) बचत खाते
 क) मुदतठेवी
 ड) वरील पैकी काहीही नाही
- ९) TDS म्हणजे ———
 अ) मुदत ठेव
 ब) एकूण ठेव योजना
 क) मुळ स्रोत करकपात
 ड) वरील पैकी काहीही नाही
- १०) ATM ——— साठी वापरता येईल.
 अ) रोख पैसे काढणे
 ब) खाते चौकशी
 क) खात्याचे विवरण
 ड) वरीलसर्व
- ११) शैक्षणिक कर्ज ———
 अ) ट्यूशन फी आणि शैक्षणिक खर्च भागविते
 ब) कोर्स पूर्ण झाल्यानंतर परतफेड करण्यायोग्य आहेत
 क) भारतात आणि परदेशात अभ्यासासाठी मंजूर
 ड) वरील सर्व
- १२) ——— मुळे व्यापारी बँकेच्या आर्थिक स्थितीचे आकलन होते.
 अ) व्यापार पत्रक
 ब) ताळेबंद पत्रक
 क) पगार पत्रक
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

१२

- अ) बँकेची व्याख्या सांगा.
 ब) बँकांच्या मालमत्तेतील घटकांचे वर्णन करा.
 क) बँक व ग्राहक यांच्यातील विशेष परस्पर संबंध स्पष्ट करा
 ड) KYC ची वैशिष्ट्ये सांगा.

- इ) शून्य शिल्लक खात्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ई) व्यापारी बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) १२
 अ) भारतातील वित्तीय संरचना स्पष्ट करा.
 ब) बँकेचे विविध अधिकार स्पष्ट करा.
 क) हरित बँकेचे महत्व स्पष्ट करा.
 ड) तारणाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांचे तपशीलवार उत्तर द्या (कोणताही एक) १२
 अ) इंटरनेट बँकिंगची चर्चा करा.
 किंवा
 ब) बँकेत ग्राहकाचे खाते उघडण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नांचे तपशीलवार उत्तर द्या १२
 ए.टी.एम. कार्डची गुण-वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November – 2025
Advanced Banking – I (230107307)**

Day & Date: Saturday, 08-11-2025
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) E-Banking Represents _____.
 a) Electronic Banking b) Eco-Banking
 c) Electrical-Banking d) None of These
- 2) RTGS Represents _____.
 a) Right Transaction by Group Services
 b) Real Time Gross Settlement
 c) Real Time Group Settlement
 d) None of These
- 3) _____ Is a Very Immediate Fund Transfer.
 a) NEFT b) RTGS
 c) Both a) & b) d) None of These
- 4) For Mobile and internet Banking Password Should Be _____.
 a) Very Strong b) Very Simple
 c) Very Convenient and Short d) None of These
- 5) Bank Does Not Provide Loans for _____.
 a) Crop Loans b) Education Loans
 c) Home Loans d) Drinking & Gambling
- 6) KYC Means _____.
 a) Know Your Customer b) Know Your Character
 c) Both of Above d) None of Above
- 7) NRI Means _____.
 a) Rural Individuals b) Rural Immigrants
 c) Non Resident Indian d) All of Above
- 8) Which Type Of Deposits Earns Higher Interest Rate?
 a) Current Account b) Savings Account
 c) Fixed Account d) None Of Above

- 9) TDS Means _____.
a) Time Deposit Scheme
b) Total Deposit Scheme
c) Tax Deducted At Source
d) None of Above
- 10) ATM Can Be Used For _____.
a) Cash Withdrawal
b) Account Enquiry
c) Statement of Account
d) All of Above
- 11) Education Loans _____.
a) Cover Tuition Fee & Expenses
b) Are Repayable After Completion of Course
c) Granted For Studies in India & Abroad
d) All of Above
- 12) _____ Assesses The Financial Position Of The Merchant Bank.
a) Trade Sheet
b) Balance Sheet
c) Salary Sheet
d) All of The Above

Q.2 Write short answers (Any Four) 12

- a) Describe the Definition of bank.
b) Describe the components of banks' assets.
c) Explain the special mutual relationship between the bank and the customer.
d) State the features of KYC.
e) Explain the features of zero balance accounts.
f) Explain the functions of commercial banks.

Q.3 Answer the following questions (Any Two) 12

- a) Explain the financial structure of India.
b) Explain the various rights of the bank.
c) Explain the importance of Green Bank.
d) Explain the Modes of Charging Security.

Q.4 Answer the following question in detail (Any One) 12

- a) Discuss the internet banking.

OR

- b) Explain the procedure for opening a customer account in a bank.

Q.5 Answer the following question in detail 12

Explain the Merits and Features of ATM Card.

Set **P**

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Macro Economic Analysis – II (230107401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) फिशरची समीकरण चुकीची नसून, त्यांची पुनर्मांडणी करणे गरजेचे आहे असे — यांनी म्हटले.
अ) केन्स ब) फ्रिडमन
क) बामोल ड) जे. बी. से
- २) विवेकशील अपेक्षांची संकल्पना प्रथम — यांनी मांडली.
अ) जॉन एफ. मुथ ब) रॉबर्ट लुकास
क) थॉमस सार्जंट ड) यापैकी नाही
- ३) पैशाच्या मागणी विषयक केन्सेत्तर दृष्टिकोण — शी संबंधित आहे.
अ) बामोल ब) टोबिन
क) पॅटिनकीन ड) वरील सर्व
- ४) बाकदार फिलिप्स वक्र ही संकल्पना — यांनी मांडली.
अ) फिलीप्स ब) फ्रायडमन
क) पॅटिनकिन ड) टोबिन
- ५) मुद्रा धोरणाचे विस्तारीकरण म्हणजे —.
अ) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ व व्याजदरात घट करणे.
ब) पैशाच्या पुरवठ्यात घट व व्याजदरात वाढ करणे.
क) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात घट करणे.
ड) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात वाढ करणे.
- ६) 'मागणी-प्रेरित चलनवाढ' ही संकल्पना — यांनी मांडली.
अ) जे. एम. केन्स ब) डॉ. मार्शल
क) प्रा. पिगू ड) प्रा. बामोल

- ७) — यांना मुद्रावादी म्हणून संबोधले जाते.
अ) केन्स ब) मिल्टन फ्रिडमन
क) मुंडेल्ल-फ्लेमिंग ड) पॅटनकिन
- ८) अपरिवर्तनीय कागदी चलन पद्धतीत विनिमय दर हे — असतात.
अ) बदलते ब) घटते
क) स्थिर ड) यापैकी नाही
- ९) परकीय बाजारात चलनाला असलेली मागणी व चलनाचा एकुण पुरवठा यांच्यात समतोलालातून जो दर ठरतो त्याला — म्हणतात.
अ) बदलता विनिमय दर ब) स्थिर विनिमय दर
क) मुदती विनिमय दर ड) यापैकी नाही
- १०) देशा देशांमध्ये भांडवलाची आवक-जावक अजिबात होत नाही म्हणजे भांडवलाची — होय.
अ) शून्य गतिशीलता ब) एक गतिशीलता
क) एका पेक्षा कमी गतिशीलता ड) एकापेक्षा जास्त गतिशीलता
- ११) सार्वजनिक खर्चात वाढ व कर कपातीचे धोरण म्हणजे —
अ) राजकोषीय धोरण
ब) मौद्रिक धोरण
क) राजकोषीय धोरणाचे विस्तारीकरण
ड) मौद्रिक धोरणाचे विस्तारीकरण
- १२) मिल्टन फ्रिडमन यांच्या मते पैशाच्या मागणीवर परिणाम करणारा घटक म्हणजे —
अ) इतर संपत्तीची मालकी
ब) मालमत्तेच्या किंमती
क) मालमत्तेपासून मिळणारा मोबदला
ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) वाढीचा हमी दर काय आहे?
 ब) बेरोजगारीचा नैसर्गिक दर म्हणजे काय?
 क) खुली अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?
 ड) बाउमोलच्या मते लोक पैसे ठेवण्यास कारणीभूत ठरणारा हेतू कोणता आहे?
 इ) फिलिप्स वक्र कोणत्या घटकांमधील संबंध प्रकट करतात?
 ई) महागाईचे अंतर म्हणजे काय?

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) बाउमोलचा इन्व्हेंटरी सैद्धांतिक दृष्टिकोन
 ब) चलनवाढीसाठी आर्थिक दृष्टिकोन
 क) वास्तविक शिल्लक प्रभाव
 ड) अल्पकालीन फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) स्थूल अर्थशास्त्र आणि धोरणाच्या परिणामाकडे पाहण्याचा नवीन सनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञाचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) पैशाच्या मागणी ची टोबीन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा.
- प्र.५ पैशाच्या मागणीचा फ्रिडमनचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १२

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Macro Economic Analysis – II (230107401)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 12

- 1) "Fisher's equation is not wrong, they need to be restructured," _____ said.

a) Keynes	b) Friedman
c) Bamol	d) J. B. Say
- 2) The concept of rational expectation was first proposed by _____.

a) John F. Muth	b) Robert Lucas
c) Thomas Sergeant	d) None of them
- 3) The Post Keynesian approach to demand for money is related to _____.

a) Bamol	b) Tobin
c) Patinkin	d) All of the above
- 4) The concept of kinked Phillips curve was proposed by _____.

a) Phillips	b) Friedman
c) Patinkin	d) Tobin
- 5) The expansion of monetary policy is _____.

a) Increase in money supply and reduction in interest rates.
b) Decrease in money supply and increase in interest rates.
c) Reduction in money supply and interest rates.
d) Increasing money supply and interest rates.
- 6) The concept of 'Demand-Pull Inflation' was introduced by _____.

a) J. M. Keynes	b) Dr. Marshall
c) Prof. Pigu	d) Prof. Bamol
- 7) _____ is referred to as monetarist.

a) Keynes	b) Milton Friedman
c) Mundell-Fleming	d) Patinkin

- 8)** In an unchanging paper currency system, the exchange rates are _____.
a) Variable b) Decreases
c) Stable d) None of them
- 9)** The rate which is determined by the balance between the demand for the currency in the foreign market and the total supply of the currency is called _____.
a) Variable exchange rate b) Stable exchange rate
c) Term exchange rate d) None of them
- 10)** Capital inflows and outflows in different countries do not mean _____ of capital.
a) Zero mobility b) one mobility
c) less than one mobility d) more than one
- 11)** The policy of increasing public expenditure and tax deduction is _____.
a) Fiscal Policy b) Monetary Policy
c) Expansion of Fiscal Policy d) Expansion of Monetary
- 12)** According to Milton Friedman, the factor influencing the demand for money is _____.
a) Ownership of other assets
b) Price of the property
c) Compensation from the property
d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) What is warranted rate of growth?
- b) What is meant by natural rate of unemployment?
- c) What is open economy?
- d) Which is the motive that causes people to hold money according to Baumol?
- e) Philips Curve reveals the relationship between which factors?
- f) What is inflationary gap?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Baumol's Inventory Theoretical approach
- b) Monetary approach to inflation
- c) Real balance effect
- d) Explain the Short run Philips Curve.

Q.4 Write answer of the any One of the following. 12

- a) Explain the New Classical Approach towards macro economics and policy implications.

OR

- b)** Explain the Tobin's model of demand for money.

Q.5 Explain the Friedman's theory of demand for money. **12**

Set	P
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1
21	1
22	1
23	1
24	1
25	1
26	1
27	1
28	1
29	1
30	1
31	1
32	1
33	1
34	1
35	1
36	1
37	1
38	1
39	1
40	1
41	1
42	1
43	1
44	1
45	1
46	1
47	1
48	1
49	1
50	1
51	1
52	1
53	1
54	1
55	1
56	1
57	1
58	1
59	1
60	1
61	1
62	1
63	1
64	1
65	1
66	1
67	1
68	1
69	1
70	1
71	1
72	1
73	1
74	1
75	1
76	1
77	1
78	1
79	1
80	1
81	1
82	1
83	1
84	1
85	1
86	1
87	1
88	1
89	1
90	1
91	1
92	1
93	1
94	1
95	1
96	1
97	1
98	1
99	1
100	1

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Agricultural Development of India - II (230107403)

कमाल गुणः ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

੧੨

- १) सामान्यपणे कृषी उद्योगात ——— उत्पादन तंत्र वापरले जाते.
अ) श्रमप्रधान ब) भांडवलप्रधान
क) आयातीकृत ड) यापैकी नाही
- २) राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना कायदा ——— यावर्षी मंजूर झाला.
अ) २००२ ब) २००४
क) २००६ ड) २००७
- ३) भारतात भूविकास बँकांची रचना ——— स्वरूपाची आहे.
अ) द्विस्तरीय ब) त्रिस्तरीय
क) चारस्तरीय ड) वरीलपैकी नाही
- ४) नाफेडची स्थापना ——— मध्ये झाली.
अ) १९५६ ब) १९५८
क) १९५७ ड) १९५९
- ५) कृषी मूल्य आयोगाच्या स्थापनेची शिफारस ——— ने केली
अ) झा समिती ब) शिवाजीराव पाटील समिती
क) खुस्त्रो समिती ड) नरसिंहम कमिटी
- ६) भूविकास बँक ——— मुदतीचे कर्जे देतात.
अ) अल्प ब) दीर्घ
क) अत्यल्प ड) यापैकी नाही
- ७) स्वातंत्र्योत्तर काळात शेतमजूरांच्या संख्येत ——— झाली आहे
अ) घट ब) स्थिर
क) वाढ ड) वरील पैकी नाही

- ८) भारतात सहकारी पतपुरवठा संस्था सन ——— मध्ये सुरू झाल्या.
 अ) १९१० ब) १९०४
 क) १९१२ ड) १९१८
- ९) नियंत्रित बाजारपेठेचे नियंत्रण ——— कडून केले जाते.
 अ) बँका ब) उद्योगपती
 क) बाजारसमिती ड) यापैकी नाही
- १०) ——— हे शेतमजुरांचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) अधिक साक्षरता ब) कमी वेतन
 क) संघटितपणा ड) वरीलपैकी सर्व
- ११) शेती क्षेत्रात ——— बेकारी आढळून येते.
 अ) सुप्त ब) घर्षणात्मक
 क) चक्रीय ड) यापैकी नाही
- १२) कृषी प्रक्रिया उद्योगात ——— चा समावेश हातो.
 अ) कापड उद्योग ब) साखर उद्योग
 क) फळ प्रक्रिया ड) वरील पैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही ४)

१२

- अ) पिक विमा म्हणजे काय?
 ब) कृषी विपणन म्हणजे काय?
 क) अन्न सुरक्षा म्हणजे काय?
 ड) कृषी वित्तपुरवठ्यांचे दोन मार्ग सांगा.
 इ) नियंत्रित बाजारपेठा म्हणजे काय?
 ई) अँगमार्कचे पूर्ण रूप लिहा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) नाफेडची भूमिका
 ब) स्त्रीपुरुष वेतन भिन्नता
 क) शिलकी साठा
 ड) कृषी उद्योगांचे प्रकार

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) भारतातील कृषी किंमत धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) भारतात कृषी उद्योगांच्या समस्या व कृषी उद्योगांच्या विकासासाठी उपाययोजना यांची चर्चा करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१२

- भारतातील कृषी क्षेत्रातील वेतन स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Agricultural Development of India - II (230107403)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

12

- 1) Generally, _____ technique of production is used in agro-industries.
 - a) Labour intensive
 - b) Capital intensive
 - c) Imported
 - d) None of these
- 2) National Rural Employment Guarantee Act was passed in _____.
 - a) 2002
 - b) 2004
 - c) 2006
 - d) 2007
- 3) In India the structure of Land Development Bank is _____.
 - a) Two tier
 - b) three tier
 - c) Four tier
 - d) None of the above
- 4) NAFED was established in _____.
 - a) 1956
 - b) 1958
 - c) 1957
 - d) 1959
- 5) The establishment of agricultural prices commission was recommended by _____.
 - a) Jha Committee
 - b) Shivaji Rao Patil Committee
 - c) Khusro Committee
 - d) Narshiam Committee
- 6) Land development banks provide _____ term loans.
 - a) short
 - b) long
 - c) very short
 - d) None of these
- 7) After independence the number of agriculture labour is _____.
 - a) decrease
 - b) stable
 - c) increase
 - d) None of the above
- 8) The co-operative credit societies in India started in _____.
 - a) 1910
 - b) 1904
 - c) 1912
 - d) 1918
- 9) The regulated market is controlled by _____.
 - a) Banks
 - b) Industrialists
 - c) Market committee
 - d) None of these

- 10)** _____ is a major feature of agriculture labour.
- a) More literacy b) Less wage
c) Organized d) All of the above
- 11)** _____ unemployment is found in agriculture sector.
- a) Disguised b) Frictional
c) Cyclicant d) None of the above
- 12)** Agro processing industries includes _____
- a) Textile b) Sugar industries
c) Fruits processing d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

12

- What is Crop-Insurance?
- What is Agricultural Marketing?
- What is Food Security?
- Give two sources of agricultural finance.
- What is regulated market?
- Write the full form of AGMARK.

Q.3 Write short notes. (Any Two)

12

- a) Role of NAFED
- b) Male-Female wages difference
- c) Buffer stock
- d) Type of agro Industry

Q.4 Broad Answer Questions. (Any One)

12

- a)** Explain the agricultural price policy in India.

OR

- b)** Discuss the problems of agro-Industries and measures for development of agro-Industries in India.

Q.5 Broad Answer Question.

12

Explain the wages in Agriculture Sector.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - २०२५
Advanced Banking - II (230107406)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) ——— हे आंतरराष्ट्रीय बँकेचे प्रमुख कार्य आहे.
 अ) आयात निर्यात व्यापाराला वित्त पुरवठा
 ब) प्रकल्पासाठी वित्त पुरवठा
 क) आंतरराष्ट्रीय कर्जाचे एकत्रीकरण
 ड) वरील सर्व
- २) भारतात ——— मध्ये क्षेत्रीय ग्रामीण बँकाची सुरुवात झाली.
 अ) १९६५
 ब) १९७५
 क) १९८५
 ड) १९९५
- ३) बँक ग्राहकांच्या तक्रारीचे निवारण करण्याच्या दृष्टीने ——— योजना उपयुक्त ठरते.
 अ) बँक ग्राहक योजना
 ब) नियमन योजना
 क) बँकींग लोकपाल योजना
 ड) यापैकी नाही
- ४) बँकाच्या कर्जवसुलीबाबत ——— मध्ये कर्ज वसुली कायदा संमत करण्यात आला.
 अ) १९९३
 ब) १९९४
 क) १९९५
 ड) १९९६
- ५) १ जानेवारी ——— पासून भारतीय रिझर्व्ह बँक सरकारची बँक म्हणून अस्तित्वात आली.
 अ) १९३५
 ब) १९४५
 क) १९४९
 ड) १९५९

- ६) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे मुख्यालय ——— येथे आहे.
 अ) कलकत्ता
 ब) मुंबई
 क) दिल्ली
 ड) बेंगलोर

७) भारतात ——— मध्ये नविन आर्थिक धोरणांची सुरुवात करण्यात आली.
 अ) १९९१
 ब) २००१
 क) २०११
 ड) २०२१

८) प्रकल्प वित्तांमध्ये ——— या घटकांचा समावेश होतो.
 अ) ऊर्जा परिवहन
 ब) दूरसंचार
 क) खाण
 ड) वरील सर्व

९) लघु वित्त पुरवठा बँका ——— या घटकांना कर्जपुरवठा करतात.
 अ) लहान शेतकरी
 ब) लघु उद्योग
 क) अल्प उत्पन्न धारक
 ड) वरील पैकी सर्व

१०) सन १९६९ मध्ये भारतात ——— बँकाचे राष्ट्रीयीकरण झाले.
 अ) १८
 ब) १४
 क) ०६
 ड) १६

११) सध्या भारतात ——— बँकींग लोकपाल कार्यालये आहेत.
 अ) २०
 ब) २२
 क) २४
 ड) २६

१२) ——— ही संस्थात्मक ग्राहक आणि उद्योग यांच्या आर्थिक गरजांवर लक्ष केंद्रीत करते.
 अ) युनिव्हर्सल बँकींग
 ब) आभासी बँकींग
 क) इंटरनेट बँकींग
 ड) घाऊक बँकींग

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही ४)

१२

- અ) ઘાઝુક બૅંકેચી સંકલ્પના સાંગા.
- બ) ગ્રામીણ બૅંકેચી કાર્યે સાંગા.
- ક) લઘુ વલ્ત પુરવઠા મ્હણજે કાય?
- ડ) બેસર કરાર-તીન સ્પષ્ટ કરા.
- ઇ) પીક વિમા મ્હણજે કાય?
- ઈ) બૅંકીંગ લોકપાલ યોજના મ્હણજે કાય?

- प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) बँक नियमन कायद्यानुसार बँकेची कार्ये.
ब) कर्जवसुलीकरिता असलेली आचारसंहिता
क) आंतरराष्ट्रीय बँकेची संकल्पना
ड) बँकींग लोकपालांच्या जवाबदाऱ्या
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
- अ) नरसिंहम समितीने केलेल्या शिफारशी स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मध्यवर्ती बँकेची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १२
- सार्वत्रिक बँकेची संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking – II (230107406)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**12**

- 1) _____ is the main functions of International Banks.
 - a) Financing the import-export trade
 - b) Financing for the project
 - c) Consolidation of international dept
 - d) All of the above
- 2) Regional Rural Bank were started in _____ in India.
 - a) 1965
 - b) 1975
 - c) 1985
 - d) 1995
- 3) For the redressal of grievances of bank customer _____ is useful scheme.
 - a) Bank customer scheme
 - b) Regulation scheme
 - c) Banking ombudsman scheme
 - d) None of these
- 4) Regarding banks loan the loan recovery act was passed in _____.
 - a) 1993
 - b) 1994
 - c) 1995
 - d) 1996
- 5) From January 1st _____ Reserve Bank of India came into existence as a government bank.
 - a) 1935
 - b) 1945
 - c) 1949
 - d) 1959
- 6) The headquarters of the reserve bank of India is here _____.
 - a) Calcutta
 - b) Bombay
 - c) Delhi
 - d) Bangalore
- 7) A New Economic policy in India was introduced in _____.
 - a) 1991
 - b) 2001
 - c) 2011
 - d) 2021

- 8) Project finance includes these factors _____.
a) Energy transport b) Telecommunication
c) Mining d) All of the above
- 9) Micro finance Banks _____ lend to these elements.
a) Small farmers
b) Small scale industries
c) Low income holders
d) All of the above
- 10) First in India _____ started Mutual fund scheme in 1986.
a) 18 b) 14
c) 06 d) 16
- 11) At present there are _____ Bank ombudsman offices in India
a) 20 b) 22
c) 24 d) 26
- 12) _____ is the focuses on the financial needs of the institutional clients and the industry.
a) Universal Banking b) Virtual Banking
c) Internet Banking d) Wholesale banking

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) State the concept of wholesale banking.
- b) State the functions of rural banks.
- c) What is Micro finance supply.
- d) Explain the Basel Accord-III.
- e) What is Crop Insurance?
- f) What is Banking ombudsman scheme?

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Functions of bank as per the Bank Regulation Act.
- b) The code of conduct for debt recovery collection.
- c) Concept of International Bank
- d) Responsibilities of Banking ombudsman

Q.4 Broad Answer Questions. (Any One) 12

- a) Explain the recommendations made by the Narsimhan Committee.

OR

- b) Explain the objectives and functions of Central Bank.

Q.5 Broad Answer Question. 12

Explain the concept of Universal Banking.

Set **P**

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Macro Economic Analysis (MA24401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१३

- १) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमान ---- सामान्य वेतन आणि किंमत गृहीत धरते.
अ) वाढणारे ब) घटणारे
क) स्थिर ड) वाढणारे-घटणारे
- २) वास्तव शिल्लक परिणाम ---- यांनी मांडला.
अ) केन्स ब) सॅम्युअलसन
क) पॅटिनकिन ड) पिगू
- ३) फिलिप्स वक्र यातील संबंध दर्शवतो ----
अ) चलनवाढ व बेरोजगार ब) उत्पन्न व उपभोग
क) उत्पन्न व किंमत पातळी ड) यापैकी नाही
- ४) बेकारीचा नैसर्गिक दराची संकल्पना ---- शी संबंधित आहे.
अ) फ्रिडमन ब) फिलिप्स
क) टोबिन ड) पॅटिनकिन
- ५) बॉमेल यांच्या मते पैशाची मागणी व व्याजदर यातील संबंध ---- असते.
अ) धनात्मक ब) स्थिर
क) प्रमाणशीर ड) व्यस्त
- ६) IS-LM-BP हे प्रतिमान ---- शी संबंधित आहे.
अ) मुंडेल-फ्लेमिंग ब) केन्स
क) हक्स व हँन्सन ड) पॅटिनकिन

- ७) फिशरची समीकरण चुकीची नसून, त्यांची पुनर्मांडणी करणे गरजेचे आहे असे — यांनी म्हटले.

अ) केन्स ब) फ्रिडमन
क) बामोल ड) जे.बी.से.

८) विवेकशील अपेक्षांची संकल्पना प्रथम — यांनी मांडली

अ) जॉन एफ. मुथ ब) रॉबर्ट लुकास
क) थॉमस सार्जंट ड) यापैकी नाही

९) पैशाच्या मागणी विषयक केन्सेत्तर दृष्टिकोण — शी संबंधित आहे.

अ) बामोल ब) टोबिन
क) पॅटिनकीन ड) वरील सर्व

१०) बाकदार फिलिप्स वक्र ही संकल्पना — यांनी मांडली.

अ) फिलिप्स ब) फ्रायडमन
क) पॅटिनकिन ड) टोबिन

११) मुद्रा धोरणाचे विस्तारीकरण म्हणजे —.

अ) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ व व्याजदरात घट करणे.
ब) पैशाच्या पुरवठ्यात घट व व्याजदरात वाढ करणे.
क) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात घट करणे.
ड) पैशाच्या पुरवठ्यात व व्याजदरात वाढ करणे.

१२) 'मागणी—प्रेरित चलनवाढ' ही संकल्पना — यांनी मांडली.

अ) जे. एम. केन्स ब) डॉ. मार्शल
क) प्रा. पिगू ड) प्रा. बामोल

१३) मंडेल—फ्लेमिंग प्रतिमान गृहीत धरते —.

अ) वाढणारे सामान्य वेतन व किंमती
ब) घटणारे सामान्य वेतन व किंमती
क) स्थिर सामान्य वेतन व किंमती
ड) वाढणारे सामान्य वेतन व घटनांच्या किंमती

१४) पैशाच्या मागणीतील बदल — असते.

अ) पैशाच्या धनात्मक ब) व्याजदराची ऋणात्मक
क) व्याजदराची धनात्मक ड) उत्पन्नाशी धनात्मक

१५) चलनवाढीची स्थिती म्हणजे —.

अ) स्थिर किंमत ब) घटती किंमत
क) वाढती किंमत ड) वरील सर्व

- १६) खुल्या अर्थव्यवस्थेत BP वक्र ---- असतो.
- अ) धनात्मक व डावीकडून उजवीकडे वर सरकणारा
 - ब) गुणात्मक व डावीकडून उजवीकडे वर सरकणारा
 - क) धनात्मक व उजवीकडून डावीकडे वर सरकणारा
 - ड) ऋणात्मक व उजवीकडून डावीकडे वर सरकणारा

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १६
- अ) बाउमोलच्या मते लोक पैसे ठेवण्यास कारणीभूत ठरणारा हेतू कोणता आहे?
 - ब) फिलिप्स वक्र कोणत्या घटकांमधील संबंध प्रकट करतात?
 - क) महागाईचे अंतर म्हणजे काय?
 - ड) वाढीचा हमी दर काय आहे?
 - इ) बेरोजगारीचा नैसर्गिक दर म्हणजे काय?
 - ई) खुली अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?
- प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
- अ) वास्तविक शिल्लक प्रभाव स्पष्ट करा.
 - ब) अल्पकालीन फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.
 - क) बाउमोलचा मालसाठाबाबतचा सैद्धांतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - ड) चलनवाढीसाठी आर्थिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १६
- अ) स्थूल अर्थशास्त्र आणि नवीन शास्त्रीय दृष्टिकोनाचे धोरण स्पष्ट करा.
किंवा
 - ब) पैशाच्या मागणीचा फ्रिडमनचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्र.५ पैशाच्या मागणीची टोबिन यांचे प्रतिमान स्पष्ट करा. १६

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Macro Economic Analysis (MA24401)**

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 16

- 1) The Mundell-Fleming Model _____ assumes normal wage and price.
 - a) Increasing
 - b) Decreasing
 - c) Stable
 - d) Increasing-decreasing
- 2) The Real balance effect was presented by _____.
 - a) Keynes
 - b) Samuelson
 - c) Patinkin
 - d) Pigu
- 3) Phillips curve shows the relationship between the _____.
 - a) Inflation and unemployment
 - b) Income and consumption
 - c) Income and price level
 - d) None of them
- 4) The concept of natural rate of unemployment is related to _____.
 - a) Friedman
 - b) Phillips
 - c) Tobin
 - d) Patinkin
- 5) According to Bommel, the relationship between money demand and interest rates is _____.
 - a) Positive
 - b) Stable
 - c) Proportional
 - d) Cross
- 6) The IS-LM-BP pattern is related to _____.
 - a) Mundel-Fleming
 - b) Keynes
 - c) Hicks and Hanson
 - d) Patinkin
- 7) "Fisher's equation is not wrong, they need to be restructured," _____ said.
 - a) Keynes
 - b) Friedman
 - c) Baumol
 - d) J.B. say
- 8) The concept of rational expectation was first proposed by _____.
 - a) John F. Muth
 - b) Robert Lucas
 - c) Thomas Sergeant
 - d) None of them

- 9) The Post Keynesian approach to demand for money is related to _____.
 - a) Baumol
 - b) Tobin
 - c) Patinkin
 - d) All of the above
- 10) The concept of kinked Phillips curve was proposed by _____.
 - a) Phillips
 - b) Friedman
 - c) Patinkin
 - d) Tobin
- 11) The expansion of monetary policy is _____.
 - a) Increase in money supply and reduction in interest rates.
 - b) Decrease in money supply and increase in interest rates.
 - c) Reduction in money supply and interest rates.
 - d) Increasing money supply and interest rates.
- 12) The concept of 'Demand-Pull Inflation' was introduced by _____.
 - a) J. M. Keynes
 - b) Dr. Marshall
 - c) Prof. Pigou
 - d) Prof. Bamol
- 13) Mundel-Fleming Model assumes the _____.
 - a) Rising general wages and prices
 - b) Declining general wages and prices
 - c) Fixed general wages and prices
 - d) Rising general wages and falling prices
- 14) The change in demand for money is _____.
 - a) Money positive
 - b) Interest Rate Negative
 - c) Interest Rate positive
 - d) Income positive
- 15) The condition of inflation is _____.
 - a) Fixed price
 - b) Decreasing price
 - c) Rising price
 - d) All of the above
- 16) In the open economy the BP curve is _____.
 - a) Positive and moving from left to right
 - b) Qualitative and moving from left to right
 - c) Positive and moving from right to left
 - d) Negative and moving from right to left

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- Which is the motive that causes people to hold money according to Baumol?
- Philips Curve reveals the relationship between which factors?
- What is inflationary gap?
- What is warranted rate of growth?
- What is meant by natural rate of unemployment?
- What is open economy?

- Q.3 Write Short Answers. (Any Two) 16**
- a) Explain the Real balance effect.
 - b) Explain the Short run Philips Curve.
 - c) Explain the Baumol's Inventory Theoretical approach.
 - d) Explain the Monetary approach to inflation.
- Q.4 Answer the following question. (Any One) 16**
- a) Explain the New Classical Approach towards macro economics and policy implications.
- OR**
- b) Explain the Friedman's theory of demand for money.
- Q.5 Explain the Tobin's model of demand for money. 16**

Set

P

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Public Economics (MA24402)

वार, दिनांक : गुरुवार, ३०-१०-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१३

- १) अंदाजपत्रकीय तुटीचा ---- हा प्रकार आहे.
अ) प्राथमिक
क) महसुली
ब) वित्तीय
ड) यापैकी सर्व
- २) राज्यवित्तीय धोरणाचे ---- हे साधन आहे.
अ) बँक दर
क) कर
ब) रेपो दर
ड) यापैकी नाही
- ३) करमणूक कर हे ---- कराचे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष
क) विशेष
ब) अप्रत्यक्ष
ड) वरीलपैकी नाही
- ४) ---- हे वित्तीय धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
अ) पूर्ण रोजगार
क) विषमतेचे निर्मूलन
ब) आर्थिक स्थैर्य
ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) सनातनवादी अर्थतज्ञानी शासनाने ---- कार्य करावीत असे सुचविले.
अ) किमान
क) काहीच नाही
ब) कमाल
ड) वरीलपैकी नाही
- ६) वित्तीय धोरणाची अंमलबजावणी ---- शासन करते.
अ) स्थानिक
क) केंद्र
ब) प्रादेशिक
ड) वरीलपैकी नाही

१६) — हा १३ व्या वित्त आयोगाचा कालखंड आहे.

अ) १९९०-१९९५

ब) १९९५-२०००

क) २०००-२००५

ડ) ૨૦૧૦-૨૦૧૫

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१३

अ) सार्वजनिक कार्याचा भार म्हणजे काय?

ब) बाह्य कर्ज म्हणजे काय?

ક) અંદાજપત્રક મ્હણજે કાચ?

ड) वित्तीय संकट म्हणजे काय?

इ) प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय?

ई) १३ व्या विन्त आयोगाच्या कोणत्याही दोन शिफारशी सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१३

अ) वित्तीय धोरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

ब) भारतातील प्रमुख करावर चर्चा करा.

क) मौद्रिक धोरण व वित्तीय धोरणाचे परस्परावलंबन स्पष्ट करा.

ड) संसाधन हस्तांतरणाचे निकष सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१३

अ) सार्वजनिक कर्जासंबंधीचा सनातनवादी दृष्टीकोनावर चर्चा करा.

किंवा

ब) सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा

१३

भारतीय कर पद्धतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Public Economics (MA24402)**

Day & Date: Thursday, 30-10-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

16

- 1) _____ is the type of budgetary deficit.
 - a) Primary
 - b) Fiscal
 - c) Revenue
 - d) All of these
- 2) _____ is the instrument of fiscal policy.
 - a) Bank Rate
 - b) Repo Rate
 - c) Tax
 - d) None of these
- 3) Entertainment tax is an example of _____ tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Special
 - d) None of the above
- 4) _____ is the objective of fiscal policy.
 - a) Full employment
 - b) Economic stability
 - c) Reduction of inequality
 - d) All of above
- 5) Classical economists have suggested that Government should perform _____ functions.
 - a) minimum
 - b) maximum
 - c) nothing
 - d) None of the above
- 6) Fiscal policy is implemented by the _____ government.
 - a) Local
 - b) Regional
 - c) Central
 - d) None of the above
- 7) Monetary policy control _____ supply.
 - a) Food
 - b) Money
 - c) Labour
 - d) None of these
- 8) Income from export-import tax of _____ government.
 - a) Central
 - b) State
 - c) Local
 - d) All of these

- 9) The significant characteristic of a direct tax is that _____.
 a) It falls on the poor
 b) The impact and incidence is on the same person
 c) It is regressive in nature
 d) It is equitable
- 10) The debt which has been raised within the country is known as _____ public debt.
 a) Internal
 b) External
 c) Foreign
 d) None of the above
- 11) In India the Finance Commission is established after every _____ year.
 a) 1
 b) 3
 c) 4
 d) 5
- 12) Production tax is an example of _____ tax.
 a) Direct
 b) Indirect
 c) Special
 d) None of the above
- 13) External public debt leads to _____ in price level.
 a) Fall
 b) Rise
 c) No change
 d) None of the above
- 14) _____ taxes reduce income inequalities.
 a) Progressive
 b) Proportional
 c) Regressive
 d) None of the above
- 15) Increase in public debt will affect on _____.
 a) Production
 b) Investment
 c) Distribution
 d) All of these
- 16) _____ is the period of 13th Finance Commission.
 a) 1990-1995
 b) 1995-2000
 c) 2000-2005
 d) 2010-2015

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**16**

- a) What is burden of public debt?
- b) What is external debt?
- c) What is budget?
- d) What is fiscal crisis?
- e) What is meant by direct tax?
- f) State any two recommendations of 13th finance commission.

Q.3 Write answers the following questions. (Any Two)**16**

- a) Discuss the objectives of fiscal policy.
- b) Discuss the mayor taxes in India.
- c) Explain the interdependency of monetary and fiscal policy.
- d) State criteria for transfer of resources.

Q.4 Broad Answer Questions. (Any One) **16**

a) Discuss on classical view on public debt.

OR

b) What is public expenditure? State the causes of growth in public expenditure in India.

Q.5 Broad Answer Question. **16**

Discuss the characteristics of Indian tax system.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Labour Economics (MA24404)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१६

- १) भारतीय कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष — हा आहे.
 अ) अंतर्गत नेतृत्व ब) बाह्य नेतृत्व
 क) कामगारांचे नेतृत्व ड) सरकारचे नेतृत्व
- २) — हे कामगारांच्या सामाजिक सुरक्षिततेचे उदाहरण आहे.
 अ) मातृत्वकाळातील लाभ ब) आजारपणातील लाभ
 क) वैद्यकीय लाभ ड) वरील सर्व
- ३) बालकामगार ही — या देशातील प्रमुख समस्या आहे.
 अ) भारत ब) अमेरिका
 क) जपान ड) इंग्लंड
- ४) भारत सरकारने सुधारित स्वेच्छा निवृत्ती योजना — या वर्षी सुरू केली.
 अ) १९५१ ब) १९६७
 क) १९८० ड) १९८८
- ५) सामुदायिक सौदाशक्तीची यशस्वीता — या अटीवर अवलंबून असते.
 अ) प्रबळ कामगार संघटना ब) विश्वास
 क) देवाण-घेवाण प्रवृत्ती ड) वरील सर्व
- ६) कामगार नुकसान भरपाई कायदा — या वर्षी अस्तित्वात आला.
 अ) १९२३ ब) १९३३
 क) १९४३ ड) १९५३

- ७) भारतात जागतिकीकरणाचे धोरण — या वर्षी स्विकारण्यात आले.
 अ) १९५१ ब) १९९१
 क) २००१ ड) २०१७
- ८) भारतात स्त्री सहभाजन दर — आहे.
 अ) अतिशय जास्त ब) जास्त
 क) कमी ड) मध्यम
- ९) भारतात पहिला राष्ट्रीय कामगार आयोग — या वर्षी स्थापन करण्यात आला.
 अ) १९५१ ब) १९६६
 क) १९७३ ड) १९७९
- १०) भारतात औद्योगिक कलह कायदा — या वर्षी मंजूर झाला.
 अ) १९४७ ब) १९५७
 क) १९६७ ड) १९७७
- ११) कामगार सामाजिक सुरक्षितता योजना — सुधारणेशी संबंधित आहे.
 अ) कामगारांचे राहणीमान
 ब) कामगारांची सुरक्षितता
 क) कामगारांचा सामाजिक आर्थिक दर्जा
 ड) वरील सर्व
- १२) भारतात कामगारांची सामुदायिक सौदाशक्ती — आहे.
 अ) प्रबळ ब) जास्त प्रबळ
 क) कमी ड) वरील सर्व
- १३) निर्गमन धोरण — या धोरणाचा भाग आहे.
 अ) संरक्षण ब) उदारीकरण
 क) व्यापार ड) वेतन
- १४) भारतात कामगार संघटना कायदा — या वर्षी संमत झाला.
 अ) १९२६ ब) १९३६
 क) १९४६ ड) १९५६
- १५) भारतात मातृत्व काळातील लाभ कायदा — या वर्षी संमत झाला.
 अ) १९४७ ब) १९५५
 क) १९६१ ड) १९७०

- १६) औद्योगिक कलह ——— वर परिणाम करतात.
 अ) उद्योजक आणि कामगार यांच्यातील संबंध
 ब) उत्पादन
 क) रोजगार
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१६

- अ) औद्योगिक कलह ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) कामगार संघटनेचा अर्थ काय आहे?
 क) सामाजिक सुरक्षितता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) जागतिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 इ) सामाजिक विमा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) भारतीय कामगार संघटनेचे अपयश सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१६

- अ) भारतातील कामगार संघटनेचे यश.
 ब) राष्ट्रीय कामगार आयोग.
 क) बाल कामगारांच्या समस्या.
 ड) जागतिकीकरण आणि रोजगार.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१६

- अ) भारतातील औद्योगिक कलहाची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) जागतिकीकरणाचे भारतातील कामगारांवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.५ भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.

१६

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Labour Economics (MA24404)**

Day & Date: Saturday, 01-11-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.

16

- 1) The main defect of trade union in India is _____.
 a) Internal leadership b) External leadership
 c) Employees leadership d) Government leadership
- 2) _____ is the example of social security of labour.
 a) Maternity Benefits b) Sickness Benefits
 c) Medical Benefits d) All the above
- 3) Child labour problem is a serious problem in _____ country.
 a) India b) America
 c) Japan d) England
- 4) The government of India revised the Voluntary Retirement Scheme in _____ year.
 a) 1951 b) 1967
 c) 1980 d) 1988
- 5) The success of the collective bargaining is on _____ conditions.
 a) Strong trade union b) Faith
 c) Attitude of give and take d) All of above
- 6) The workers Compensation Act was established in the year _____.
 a) 1923 b) 1933
 c) 1943 d) 1953
- 7) In India Globalization Policy is adopted in _____ year.
 a) 1951 b) 1991
 c) 2001 d) 2017
- 8) In India, female labour force participation rate is _____.
 a) Very high b) High
 c) Low d) Medium

- 9)** The first National labour commission in India established in _____ year.
- a) 1951 b) 1966
c) 1973 d) 1979
- 10)** In India Industrial Disputes act was passed in _____ year.
- a) 1947 b) 1957
c) 1967 d) 1977
- 11)** Social security scheme for labour related with improvement of _____.
a) Standard of living of the worker
b) Safety of workers
c) Socio-economic status of the worker
d) All of these
- 12)** In India, the bargaining power of labour is _____.
a) Strong b) Very strong
c) Low d) All the above
- 13)** Exit policy is related with _____ policy.
a) Protection b) Liberalization
c) Trade d) Wage
- 14)** In India Trade Union Act was passed in _____ year.
a) 1926 b) 1936
c) 1946 d) 1956
- 15)** In India maternity benefit act was passed in _____ year.
a) 1947 b) 1955
c) 1961 d) 1970
- 16)** The industrial disputes affects on the _____.
a) Relations of industrialists and labour
b) Production
c) Employment
d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- Explain the concept of industrial disputes.
- What is meaning of trade union?
- Explain the concept of social security.
- Explain the concept of globalization.
- Explain the concept of social insurance.
- State the failures of trade unions in India.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)

16

- a) Achievements of labour union in India
- b) National commission on labour
- c) Problems of child labour
- d) Globalization and employment

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) 16

a) Explain the causes of industrial disputes in India.

OR

b) Explain the impact of globalization on labour in India.

Q.5 Explain the problems of female labour in India. 16

Seat No.	
-----------------	--

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१३

- Page 1 of 6

- ७) सरकारचा शिलकीसाठी धोरणाचा हेतू ---- आहे.
 अ) औद्योगिक विकास ब) ग्रामीण विकास
 क) किंमतस्थैर्य ड) वरील पैकी नाही
- ८) स्वातंत्र्योत्तर काळात शेतमजुरांच्या संख्येत ---- झाली आहे.
 अ) घट ब) स्थिर
 क) वाढ ड) वरील पैकी नाही
- ९) पतपुरवठ्याच्या समस्या सोडविण्यासाठी ---- कडून स्वतंत्र शेती पतविभाग सुरू करण्यात आला आहे
 अ) S. B. I ब) I. D. B. I
 क) I. C. I. C. I ड) R. B. I
- १०) नाफेडची स्थापना ---- मध्ये झाली
 अ) १९५६ ब) १९५७
 क) १९५८ ड) १९५९
- ११) भारतात अन्नधान्य महामंडळाची स्थापना ---- यावर्षी झाली.
 अ) १९६० ब) १९६१
 क) १९६५ ड) १९६७
- १२) १९८० मध्ये ---- कार्यक्रम सुरू करण्यात आला.
 अ) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम
 ब) जवाहरलाल रोजगार योजना
 क) दुष्काळ प्रवण क्षेत्रासाठी कार्यक्रम
 ड) रोजगार हमी योजना
- १३) ---- शेती क्षेत्राला अल्पकालीन कर्जाचा पुरवठा करते.
 अ) ICICI ब) IDBI
 क) UTI ड) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्था
- १४) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेनुसार वर्षातून किमान ---- दिवसांच्या रोजगारांची हमी दिली जाते.
 अ) ७५ ब) १००
 क) १५० ड) २००
- १५) भारतात सहकारी पतपुरवठा संस्था सन ---- मध्ये सुरू झाल्या.
 अ) १९०४ ब) १९१०
 क) १९१२ ड) १९१८

- १६) मध्यान्ह भोजन योजना ---- मध्ये सुरु झाली.
 अ) १९९२ ब) १९९३
 क) १९९४ ड) १९९५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१६

- अ) अल्पकालीन कर्ज म्हणजे काय?
 ब) शेतमजूराचे सिमांतीकीकरण म्हणजे काय?
 क) नियंत्रित बाजारपेठा म्हणजे काय?
 ड) शिलकी साठा म्हणजे काय?
 इ) भावी व्यवहार म्हणजे काय?
 ई) अॅगमार्कचे पूर्ण रूप लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१६

- अ) शेतमजूराची वैशिष्टे
 ब) नाफेडची भूमिका
 क) ग्रामीण बेरोजगार
 ड) पीक विमा

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१६

- अ) भारतातील कृषी किंमत धोरण स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) ग्रामीण विकासात कृषी उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१६

- कृषी वित्तपुरवठ्यातील सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Agricultural Development of India (MA24405)**

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

16

- 1)** The foreign trade policy for 2004-09 was declared by _____.
a) Kamal Nath b) Murasoli Maran
c) Dr. Manmohan Singh d) APJ Abdul Kalam
- 2)** The minimum support price are recommended by _____.
a) CACP b) NABARD
c) NAFED d) NCDC
- 3)** When commercial banks give the direct loans for agriculture this loans is know as _____.
a) Direct b) Indirect
c) Cheap d) None of the above
- 4)** Land development banks provide _____ term loans.
a) Short b) Long
c) Very short d) None of these
- 5)** _____ is responsible for poor economic condition of Agricultural labour.
a) Seasonal employment b) Lack of strong organization
c) Indebtedness d) All of these
- 6)** The lead bank scheme is formulated by _____.
a) Narsimham b) Mehata
c) Patil d) Nariman
- 7)** The aim of ‘Buffer Stock Policy’ of government is _____.
a) Industrial development b) Rural development
c) Price stability d) None of these
- 8)** After independence the number of agriculture labour is _____.
a) Decrease b) Stable
c) Increase d) None of the above

- 9) A separate development known as the agriculture credit department for looking the problem of credit has been.
a) SBI
b) IDBI
c) ICICI
d) RBI
- 10) NAFED was established in _____.
a) 1956
b) 1957
c) 1958
d) 1959
- 11) Food corporation of India established in _____.
a) 1960
b) 1961
c) 1965
d) 1967
- 12) In 1980 _____ programme was started.
a) Integrated Rural Development Programme
b) Jawaharlal Rojgar Yojana
c) Drought Prone Area Programme
d) Employment Assurance Scheme
- 13) _____ provides short term loan to Agriculture Sector.
a) ICICI
b) IDBI
c) UTI
d) Primary Agriculture Credit Society
- 14) According to 'National Rural Employment Guarantee scheme' a guarantee of employment for at least.
a) 75
b) 100
c) 150
d) 200
- 15) The co-operative credit societies in India started in.
a) 1904
b) 1910
c) 1912
d) 1918
- 16) Mid-day Meat scheme intruded in _____.
a) 1992
b) 1993
c) 1994
d) 1995

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- What is short term loan?
- What is marginalization of agricultural labour?
- What is regulated market?
- What is Buffer stock?
- What is future trading?
- Write the full form of AGMARK.

- Q.3 Write Short Notes. (Any Two)** **16**
- a) Characteristics of agricultural labour
 - b) Role of NAFED
 - c) Rural unemployment
 - d) Crop Insurance
- Q.4 Broad Question. (Any One)** **16**
- a) Explain the agricultural price policy in India.
- OR**
- b) Explain the role of Agro-Industries in Rural Development.
- Q.5 Broad Question.** **16**
- Explain the Role of co-operative societies in Agricultural credit.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Economics) (सत्र - IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
International Trade and Finance (MA24406)

- ७) IMF ——— वित्तपुरवठा करते.
 अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन
 क) कृषी ड) औद्योगिक
- ८) व्यवहारतोल हे ——— बनलेले आहेत.
 अ) चालू खाते ब) भांडवली खाते
 क) अ आणि ब ड) वरील पैकी नाही
- ९) WTO ——— यावर्षी अस्थित्वात आले.
 अ) १९८५ ब) १९९७
 क) १९९५ ड) २००५
- १०) ——— हे व्यवहारतोलातील असंतुलनाचे कारण आहे.
 अ) व्यापारचक्र ब) निर्यातीला असलेली मागणी
 क) आयातीचे प्रमाण ड) वरील सर्व
- ११) SEZ म्हणजे ——— होय.
 अ) विशेष आर्थिक क्षेत्र ब) सामाजिक आर्थिक क्षेत्र
 क) विशेष निर्यात क्षेत्र ड) वरील पैकी नाही
- १२) जागतिक बँक ——— वित्तपुरवठा करते.
 अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन
 क) कृषी ड) औद्योगिक
- १३) सन १९९१ नंतर भारताने विदेशी व्यापारात ——— चे धोरण स्वीकारले.
 अ) उदारीकरण ब) नियंत्रण
 क) व्यापारीकरण ड) संरचनात्मक
- १४) जुलै १९४४ मध्ये ब्रिटन येथे जी परिषद झाली त्यामध्ये ——— या संस्थेची स्थापना करण्यात आली.
 अ) जागतिक बँक ब) WTO
 क) सार्क ड) ओपेक
- १५) FDI म्हणजे ——— होय.
 अ) विदेशी थेट गुंतवणूक ब) अन्नविकास निर्देशांक
 क) विदेशी विकास संस्था ड) वरील पैकी नाही
- १६) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामध्ये जेव्हा उत्पन्नापेक्षा खर्च अधिक असते तेव्हा त्या व्यवहारतोलास ——— व्यवहारतोल असे म्हणतात.
 अ) तुटीचा ब) शिलकीचा
 क) अनुकूल ड) वरीलपैकी नाही

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १६
- अ) विनिमय दर म्हणजे काय?
- ब) गॅट आणि WTO यामध्ये फरक काय आहे?
- क) व्यापार तोल म्हणजे काय?
- ड) जागतिक बँकेची कार्ये सांगा.
- इ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी म्हणजे काय?
- ई) उदारीकरण म्हणजे काय?
- प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १६
- अ) सुवर्ण परिमाण
- ब) विशेष आर्थिक क्षेत्र
- क) आयात पर्यायीकरण
- ड) व्यवहार तोलाचे घटक
- प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १६
- अ) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) विदेशी थेट गुंतवणूकीची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न १६
- व्यवहारतोल सिद्धांताच्या मौद्रीक दृष्टिकोनाचे टीकात्मक परिक्षण करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
International Trade and Finance (MA24406)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. 16

- 1) The rate determined freely by the demand & supply of currency is called the _____ rate.

a) Fixed	b) Flexible
c) Determined	d) Controlled

- 2) _____ is the objective of the international monetary found (IMF).

a) Promote international Co-operation
b) Increase international trade
c) Establish multilateral systems
d) All of the above

- 3) The "General agreement on tariff and trade" come into force in _____ this year.

a) 1947	b) 1957
c) 1967	d) 1997

- 4) _____ is the measure to correct the disequilibrium in the balance.

a) Devaluation of currency	b) Domestic price stable
c) Control of import-export	d) All the above

- 5) The concept of balance of payment is related with _____.

a) International trade	b) Internal trade
c) State trade	d) Local trade

- 6) _____ is the name for international Bank for reconstruction and development.

a) World Bank	b) Asian Bank
c) International monetary fund	d) None of these

- 7) IMF provides _____ finance.

a) Short term	b) Long term
c) Agricultural	d) Industrial

- 8) Balance of payment is composed of _____.
 a) Current account b) Capital account
 c) a) & b) d) None of these
- 9) WTO Comes into existence in the year _____.
 a) 1985 b) 1997
 c) 1995 d) 2005
- 10) _____ is the causes of disequilibrium in the balance of payment.
 a) Trade cycle b) Demand for export
 c) Size of import d) All of these
- 11) SEZ stands for _____.
 a) Special economic zone b) Social economic zone
 c) Special export zone d) None of these
- 12) World bank provides _____ finance.
 a) Short term b) Long term
 c) Agricultural d) Industrial
- 13) After 1991, India adopted a policy of _____ in foreign trade.
 a) Liberalization b) Controt
 c) Commercialization d) Structural
- 14) In July, 1944 during the meeting held in Britain _____ was established.
 a) World bank b) World trade organization
 c) SAARC d) OPEC
- 15) FDI means _____.
 a) Foreign Direct Investment
 b) Ford Development Index
 c) Foreign Development Institution
 d) None of these
- 16) In an international trade when the payments are greater than these then that balance of payment is known as _____ balance of payment.
 a) Deficit b) Surplus
 c) Favorable d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- a) What is exchange rate?
- b) What is the difference between GATT and world trade organization?
- c) What is balance of trade?
- d) State the functions of world trade
- e) What is international monetary found?
- f) What is liberalization?

- Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 16**
- a) Gold standard
 - b) Special economic zone.
 - c) Import substitution
 - d) Factors of balance of payments
- Q.4 Write answer of the following. (Any One) 16**
- a) Explain the objectives and functions of the world trade organization.
- OR**
- b) Explain the role of foreign direct investment in economic development.
- Q.5 Answer the following questions in detail. 16**
- Critically examine the monetary approach to the theory of balance of payments.

Set P

एम.ए. (Economics) (सत्र - IV) (नवीन/ जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/ नोव्हेंबर – २०२५
Advanced Banking (MA24407)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुणः ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१३

- १) सन १९९३ मध्ये ——— मंडळाची स्थापना करण्यात आली.
अ) वित्तीय परिक्षण ब) स्थानिक नियंत्रण
क) वित्तीय मूल्यमापन ड) यापैकी नाही
- २) बेसल करार ——— मध्ये बँकेचे भांडवल आणि भांडवल गुणोत्तर यांची व्याख्या करण्यात आली.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) वरील पैकी सर्व
- ३) सार्वत्रिक बँकेचे मुख्यालय ——— येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) लंडन
क) शिकागो ड) वॉशिंग्टन
- ४) बँकाच्या कर्जवसुली बाबत ——— मध्ये कर्जवसुली कायदा संमत करण्यात आला.
अ) १९९३ ब) १९९४
क) १९९५ ड) १९९६
- ५) बँक ग्राहकांच्या तक्रारीचे निवारण करण्याच्या दृष्टीने ——— योजना उपयुक्त ठरते.
अ) बँक ग्राहक योजना ब) नियमन योजना
क) बँकींग लोकपाल योजना ड) यापैकी नाही
- ६) भारतात CIBIL ची स्थापना ——— मध्ये करण्यात आली.
अ) १९९९ ब) २०००
क) २००१ ड) २००२

- ७) ——— मध्ये 'भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा' समंत करण्यात आला
 अ) १९३४ ब) १९४८
 क) १९४९ ड) १९५०
- ८) ——— ही बँक एक आंतरराष्ट्रीय वित्त आणि पतपुरवठा करणारी संस्था आहे.
 अ) आर. बी. आय. ब) एस. बी. आय.
 क) जागतिक बँक ड) व्यापारी बँक
- ९) व्यापारी बँकानी दिलेल्या कर्जावर R.B.I. ज्या दराने व्याज आकारते त्या दराला ——— असे म्हणतात.
 अ) बँकदर ब) करदर
 क) रोखता दर ड) वरीलपैकी सर्व
- १०) बँकींग लोकपालांची वयोमर्यादा ——— वर्ष इतकी आहे.
 अ) ५० ब) ५५
 क) ६० ड) ६५
- ११) बँक ही इतर देशांतील कंपन्यांना सेवा पुरवण्याचे कार्य करते.
 अ) आंतरराष्ट्रीय बँक ब) महाराष्ट्र बँक
 क) R.B.I. ड) S.B.I.
- १२) भारतात पीक विमा योजना लागू करण्याचे काम ——— ही संस्था करते.
 अ) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ
 ब) जनरल इन्शुरन्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया
 क) अ आणि ब
 ड) यापैकी नाही
- १३) बँकांनी दिलेल्या कर्जरूपी मालमत्तेवरील व्याज सहा महिन्यांपेक्षा जास्त काळासाठी थकीत झाल्यास त्याला ——— असे म्हणतात.
 अ) लाभदायी मालमत्ता
 ब) अलाभदायी मालमत्ता
 क) अ आणि ब
 ड) वरीलपैकी नाही
- १४) बँकींग लोकपालांची नियुक्ती ——— वर्षासाठी केली जाते त्यानंतर दोन वर्ष मुदत वाढ होवू शकते.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) वरालपैकी नाही

- १५) पीक कर्जपुरवठा ---- मुदतीसाठी दिले जाते.
अ) अल्पकालीन ब) मध्यमकालीन
क) दीर्घकालीन ड) यापैकी नाही
- १६) प्रकल्प वित्तामध्ये ---- या घटकांचा समावेश होतो.
अ) ऊर्जा परिवहन ब) दुरसंचार
क) खाण ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१६

- अ) पीक कर्ज योजना स्पष्ट करा.
- ब) ग्रामीण बँकेची कार्ये सांगा.
- क) बेसल करार-तीन स्पष्ट करा.
- ड) CIBIL ची भूमिका स्पष्ट करा.
- इ) सूक्ष्म वित्त पुरवठा म्हणजे काय?
- ई) बँकींग लोकपालांची नियुक्ती कशा पद्धतीने केली जाते?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१६

- अ) नरसिंहम समितीने केलेल्या शिफारशी
ब) घाऊक बँकींगची प्रगती
क) बँक नियमन कायद्यानुसार बँकेची कार्ये
ड) कर्ज वसुली करिता असलेली आचार संहिता

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

१३

- अ) बँकींग लोकपालांचे अधिकार व जवाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
किंवा
ब) सार्वत्रिक बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न

१३

R.B.I. ची आवश्यकता आणि कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Economics) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
Advanced Banking (MA24407)**

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative.**16**

- 1) _____ is the board was established in 1993.
 - a) Financial supervision
 - b) Local control
 - c) Financial valuation
 - d) None of these
- 2) The Basal Accord _____ defines the Bank capital and Bank ratio.
 - a) I
 - b) II
 - c) III
 - d) All of the above
- 3) The headquarters of Universal Bank is situated at _____.
 - a) Delhi
 - b) Landon
 - c) Chicago
 - d) Washington
- 4) Regarding banks loan the loan recovery act was passed in _____.
 - a) 1993
 - b) 1994
 - c) 1995
 - d) 1996
- 5) For the redressal of grievances of bank customers _____ is useful scheme.
 - a) Bank customer scheme
 - b) Regulation scheme
 - c) Banking ombudsman scheme
 - d) None of these
- 6) CIBIL was established in _____ India.
 - a) 1999
 - b) 2000
 - c) 2001
 - d) 2002
- 7) The 'Reserve Bank of India Act' was passed in _____.
 - a) 1934
 - b) 1948
 - c) 1949
 - d) 1950
- 8) _____ bank is an international finance and credit institution.
 - a) RBI
 - b) SBI
 - c) Universal Bank
 - d) Commercial Bank

- 9) The rate at which RBI charges interest on loans given by commercial banks the rate is called _____.
 - a) Bank Rate
 - b) Tax Rate
 - c) Cash Rate
 - d) All of the above
- 10) The age limit of banking ombudsman is _____ years.
 - a) 50
 - b) 55
 - c) 60
 - d) 65
- 11) _____ Bank provide services to companies in other countries.
 - a) International Bank
 - b) Bank of Maharashtra
 - c) RBI
 - d) SBI
- 12) Crop Insurance scheme in India is effected by _____.
 - a) Life Insurance Corporation of India
 - b) General Insurance Corporation of India
 - c) a and b
 - d) None of these
- 13) If the interest on the loaned assets given by the banks is outstanding for a period of more than six months is called _____.
 - a) Profitable assets
 - b) Non-performing assets
 - c) a & b
 - d) None of these
- 14) Appointment of banking ombudsman is made for _____ years after which the term may be extended for two years.
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) None of these
- 15) Crop loan is supply _____ term.
 - a) Short term
 - b) Medium
 - c) Long term
 - d) None of these
- 16) Project Finance include these _____ factors.
 - a) Energy Transport
 - b) Telecommunication
 - c) Mining
 - d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four)

16

- Explain the crop loan scheme.
- State functions of Rural Banks.
- Explain the Basal Accord-III.
- Explain the Role of CIBIL.
- What is Micro Finance?
- How is the Banking ombudsman appointed?

- Q.3 Write Short Notes. (Any Two)** **16**
- a) Recommendations made by the Narsimham Committee.
 - b) Progress of wholesale banking.
 - c) Functions of a bank as per the Banking Regulation Act.
 - d) Code of conduct for dept recovery.
- Q.4 Broad Answer Questions. (Any One)** **16**
- a) Explain the powers and responsibilities of Banking Ombudsman.
- OR**
- b) Explain the Role of Universal Banks.
- Q.5 Broad Answer Question.** **16**
- Explain the need and functions of R.B.I.